

A – Dejavnost Sodišča prve stopnje v letu 2006

Bo Vesterdorf, predsednik

Leta 2006 je Sodišče prve stopnje drugo leto zapored rešilo več zadev, kot jih je bilo vloženih (436 rešenih zadev v primerjavi s 432 vloženimi). Gledano v celoti, število vloženih zadev upada (432 v primerjavi s 469 v letu 2005). Ta upad pa je le navidezen in ga je mogoče razložiti s tem, da se spori v zvezi z uslužbenci od leta 2006 ne vlagajo več na Sodišče prve stopnje, saj so od tedaj naprej v pristojnosti Sodišča za uslužbence¹. V resnici je število vloženih zadev, če ne štejemo sporov v zvezi z uslužbenci in posebnih postopkov, močno naraslo, in sicer za 33 % (387 zadev v primerjavi z 291 v letu 2005). Število vloženih zadev na področju znamk je naraslo za 46 % (143 v letu 2006 v primerjavi z 98 v letu 2005), medtem ko je število drugih zadev, ki niso v zvezi z intelektualno lastnino in uslužbenci, naraslo za 26 % (244 v primerjavi s 193). Število rešenih zadev pa upada (436 v primerjavi s 610), vendar je pri tem treba upoštevati dejstvo, da je bilo leta 2005 117 zadev rešenih z odstopom zadev Sodišču za uslužbence. Če ne upoštevamo teh zadev, število rešenih zadev v letu 2006 še zmeraj upada, vendar ni tako veliko (436 v primerjavi s 493).

Dejansko je število nerešenih zadev glede na prejšnje leto stabilno, in sicer malo nad tisoč (1029 v primerjavi s 1033 v letu 2005). Glede tega lahko ugotovimo, da so 1. januarja 2007 zadeve, ki se nanašajo na intelektualno lastnino, pomenile približno 25 % vseh nerešenih zadev. Tako so spori pred Sodiščem prve stopnje, čeprav ima to sodišče 82 nerešenih zadev v zvezi z uslužbenci in so bile nanj vložene prve pritožbe zoper sodbe Sodišča za uslužbence (in sicer jih je bilo 31. decembra 2006 10), ponovno v glavnem gospodarski spori.

Povprečni čas trajanja postopka se je v tem letu rahlo podaljšal, saj se je, če ne upoštevamo sporov v zvezi z uslužbenci in intelektualno lastnino, s 25,6 meseca leta 2005 leta 2006 podaljšal na 27,8 meseca. Vendar je treba navesti, da je Sodišče prve stopnje v letu 2006 ugodilo štirim od desetih vloženih predlogov za obravnavanje po hitrem postopku, ki je predviden v členu 76a Poslovnika Sodišča prve stopnje.

6. oktobra so z delom na Sodišču prve stopnje prenehali Pernilla Lindh, ki je bila imenovana za sodnico Sodišča, ter Paolo Mengozzi in Verica Trstenjak, ki sta bila imenovana za generalna pravobranilca Sodišča. Istega dne so jih nadomestili Nils Wahl, Enzo Moavero Milanese in Miro Prek.

V tem poročilu ni mogoče izčrpno zajeti bogate sodne prakse Sodišča prve stopnje iz leta 2006. Izpostavljeni bodo najpomembnejši prispevki tega leta, katerih izbira je nujno delno subjektivna². Nanašajo se na spore o zakonitosti (I), odškodninske spore (II) in začasne odredbe (III).

¹ Vendar pa je Sodišče za uslužbence v letu 2006 eno zadevo odstopilo Sodišču prve stopnje.

² Ni navedeno na primer protidampinško pravo, v katerem je prišlo do zanimivega razvoja, zlasti v sodbi Sodišča prve stopnje z dne 24. oktobra 2006 v zadevi Ritek in Prodisc Technology proti Svetu, T-274/02, še neobjavljena v ZOdI., in pravo uslužbencev.

I. Spori o zakonitosti

A. Dopustnost tožb, vloženih na podlagi členov 230 ES in 232 ES

V letu 2006 se najpomembnejši razvoj v zvezi s tem vprašanjem nanaša na pojem izpodbojnega akta in v manjši meri na pojem procesnega upravičenja.

1. Akti, zoper katere je mogoče vložiti tožbo

Glede na ustaljeno sodno prakso so ukrepi z zavezujočimi pravnimi učinki, ki lahko vplivajo na interese tožeče stranke tako, da pomembno spremenijo njen pravni položaj, akti oziroma odločbe v smislu člena 230 ES, ki so lahko predmet ničnostne tožbe. O aktualnosti tega vprašanja v letu 2006 priča vsaj sedem zadev³.

Prvič, tri sodbe so pojasnile omejitve ničnostnih tožb, vloženih zoper akte Evropskega urada za boj proti goljufijam (OLAF)⁴. V sodbi **Camós Grau proti Komisiji** je Sodišče prve stopnje menilo, da poročilo OLAF o preiskavi, v katero je bila vključena tožeča stranka, ni pomembno spremenilo njenega pravnega položaja, ker to poročilo ni zavezujoče, celo procesno ne, za organe, katerim je namenjeno. Sodišče prve stopnje je v sodbi **Tillack proti Komisiji** enako navedlo, da dejstvo, da je OLAF nacionalnim sodnim organom poslal podatke, prav tako ne more biti predmet ničnostne tožbe. Nacionalni organi morajo sicer podatke, ki jim jih je posredoval OLAF, resno obravnavati, vendar pa jih pravno ne zavezujejo, ampak se lahko sami prosto odločijo, ali bodo upoštevali preiskave OLAF. V sklepu **Strack proti Komisiji** je Sodišče prve stopnje odločilo, da uradnik, ki je OLAF obvestil o ravnanju, ki je lahko predmet sankcije, ne more vložiti ničnostne tožbe zoper odločbo o ustavitvi preiskave, ki se je opravila na podlagi tega obvestila.

Drugič, v dveh sodbah, razglašeni leta 2006 v okviru zadeve, imenovane „Avstrijske banke – „klub Lombard““, je bilo odločeno, da so tožbe, vložene zoper odločbe pooblaščenca Komisije za zaslihanje⁵ dopustne. Na eni strani je bila v sodbi **Österreichische Postsparkasse in Bank für Arbeit und Wirtschaft proti Komisiji** obravnavana zahteva dveh kreditnih ustanov za razglasitev ničnosti odločb o tem, da se politični stranki posredujeta nezaupni različici obvestil o ugotovitvah o možnih kršitvah v zvezi z določitvijo bančnih tarif. Sodišče prve stopnje je v sodbi odločilo, da odločba Komisije, s katero slednja podjetje, ki je predmet

³ Sodbi Sodišča z dne 11. novembra 1981 v zadevi IBM proti Komisiji, 60/81, Recueil, str. 2639, točka 9, in z dne 14. februarja 1989 v zadevi Bossi proti Komisiji, 346/87, Recueil, str. 303, točka 23.

⁴ Glej sodbi Sodišča prve stopnje z dne 6. aprila 2006 v zadevi Camós Grau proti Komisiji, T-309/03, ZOdl., str. II-1173, in z dne 4. oktobra 2006 v zadevi Tillack proti Komisiji, T-193/04, še neobjavljena v ZOdl., ter sklep Sodišča prve stopnje z dne 22. marca 2006 v zadevi Strack proti Komisiji, T-4/05 (v pritožbenem postopku, C-237/06 P), še neobjavljen v ZOdl.

⁵ Sodbi Sodišča prve stopnje z dne 30. maja 2006 v zadevi Bank Austria Creditanstalt proti Komisiji, T-198/03, ZOdl., str. II-1429, ter z dne 7. junija 2006 v zadevi Österreichische Postsparkasse in Bank für Arbeit und Wirtschaft proti Komisiji, T-213/01 in T-214/01, ZOdl., str. II-1601. Odločba Komisije 2004/138/CE z dne 11. junija 2002 glede postopka uporabe člena 81 ES (v zadevi COMP/36.571/D-1, Avstrijske banke – „klub Lombard“) (UL 2004, L 56, str. 1).

postopka ugotavljanja kršitve, obvešča, da za podatke, ki jih je poslalo, ne velja jamstvo zaupnega obravnavanja na podlagi prava Skupnosti in se torej smejo poslati tretji stranki pritožnici, ustvarja pravne učinke za zadevno podjetje, tako da pomembno spreminja njegov pravni položaj. Zato je ta odločba izpodbojni akt. Na drugi strani je v zadevi **Bank Austria Creditanstalt proti Komisiji** Bank Austria Creditanstalt zahtevala razglasitev ničnosti odločbe pooblaščenca za zaslihanje o zavrnitvi ugovora glede objave nezaupne različice odločbe Komisije v Uradnem listu. Sodišče prve stopnje je v sodbi menilo, da ima odločba, ki jo pooblaščenec za zaslihanje sprejme na podlagi člena 9, tretji pododstavek, Sklepa 2001/462⁶, pravne učinke, ker je v njej odločeno, ali besedilo, namenjeno objavi, vsebuje ne le poslovne skrivnosti in druge informacije, ki so podobno varovane, ampak še dodatne informacije, ki se ne smejo razkriti javnosti, bodisi zaradi predpisov prava Skupnosti, ki jih posebej varujejo, bodisi ker gre za informacije, za katere po njihovi naravi velja zavezanost k poklicni tajnosti. Taka odločba je torej prav tako izpodbojni akt.

Tretjič, v sodbi **Deutsche Bahn proti Komisiji**⁷ je Sodišče prve stopnje opredelilo obseg pojma izpodbojni akt, in sicer glede odločb, ki jih Komisija sprejme na področju državnih pomoči na podlagi člena 4(2) Uredbe št. 659/1999⁸. V tej zadevi je članica Komisije, pristojna za promet, tožečo stranko pisno obvestila, da ni ugodeno njeni pritožbi, s katero je zahtevala začetek postopka, določenega s členom 88(2) ES. Dopis je vseboval jasno in natančno obrazložitev razlogov, zakaj nacionalni ukrep ni pomoč v smislu člena 87(1) ES. Kljub temu je Komisija trdila, da je šlo zgolj za informativni dopis, ne pa za odločbo v smislu člena 4(2) Uredbe št. 659/1999, in da zato ta dopis ni izpodbojni akt, ker nima pravnih učinkov.

Sodišče prve stopnje pa je odločilo, da dopis, ki ga Komisija pošlje podjetju, ki je vložilo pritožbo, spada na področje uporabe člena 230 ES, če se ta institucija ob tem, da je pridobila podatke o domnevni nezakoniti pomoči, zaradi česar jih mora v skladu s členom 10(1) Uredbe št. 659/1999 brez odlašanja preveriti, ne zadovolji s tem, da, kot ji omogoča člen 20 te uredbe, zainteresirano stranko obvesti, da ni zadostnih razlogov za to, da bi podala svoje mnenje o tej zadevi, temveč zavzame jasno in obrazloženo stališče, s tem da navede, da zadevni ukrep ni pomoč. Tako ravnanje Komisije namreč lahko pomeni le sprejetje odločbe na podlagi člena 4(2) te uredbe. Komisija zato ne sme izključiti nadzora sodišča Skupnosti s tem, da izjavi, da take odločitve ni sprejela, da jo poizkuša umakniti ali da se v nasprotju s členom 25 Uredbe št. 659/1999 odloči, da odločbe ne bo naslovila na zadevno državo članico. Zato ni pomembno, da sporni dopis ni posledica sprejetja dokončne odločitve kolegija članov Komisije glede pritožbe ali da taka odločba ni bila objavljena.

Četrtič, v sklepu **Schneider Electric proti Komisiji**⁹ se je Sodišče prve stopnje prvokrat izreklo o dopustnosti tožbe, vložene zoper odločbo Komisije o uvedbi temeljitega preizkusa

⁶ Odločba Komisije 2001/462/ES, ESPJ, z dne 23. maja 2001 o mandatu pooblaščenca za zaslihanje v nekaterih postopkih o konkurenci (UL L 162, str. 21).

⁷ Sodba Sodišča prve stopnje z dne 5. aprila 2006 v zadevi Deutsche Bahn proti Komisiji, T-351/02, ZOdl., str. II-1047.

⁸ Uredba Sveta (ES) št. 659/1999 z dne 22. marca 1999 o določitvi podrobnih pravil za uporabo člena [88 ES] (UL L 83, str. 1).

⁹ Sklep Sodišča prve stopnje z dne 31. januarja 2006 v zadevi Schneider Electric proti Komisiji, T-48/03 (v pritožbenem postopku, C-188/06 P), ZOdl., str. II-111.

koncentracije. V tem primeru je Komisija tako odločbo sprejela v okviru upravnega postopka, ki ga je ponovno uvedla po dveh sodbah, s katerima sta bili za nični razglašeni odločba o nezdržljivosti koncentracije med podjetjema Schneider Electric in Legrand, dvema proizvajalcema električnih izdelkov z nizko napetostjo, in odločba o razdružitvi teh dveh podjetij¹⁰. Tožeča stranka je izpodbijala odločbi Komisije o začetku postopka temeljitega preizkusa in o formalni ustavitvi postopka.

V sklepu je Sodišče prve stopnje iz okoliščin zadeve zaključilo, da podjetje, ki je – potem ko je Sodišče prve stopnje odločbo Komisije, ki mu je prepovedovala izvedbo koncentracije, razglasilo za nično – odtujilo prevzeto podjetje v okviru roka, ki ga je za sprejetje nove odločbe imela Komisija, ne more zatrjevati, da odločba Komisije o ponovni uvedbi temeljitega preizkusa posla, ki je bila sprejeta po tem, ko je bila sprejeta odločitev o odtujitvi, ali odločba Komisije o formalni ustavitvi postopka, katerega predmet nadzora je odpadel, posega v njegov položaj. Nazadnje je Sodišče prve stopnje odločilo, da odločba o uvedbi formalnega postopka preizkusa pomeni samo pripravljalni ukrep. Čeprav taka odločba res povzroča podaljšanje začasne prekinitve posla ter nalaga obveznost sodelovanja s Komisijo med temeljitim preizkusom, pa te posledice, ki izhajajo neposredno iz uredbe, ki velja za koncentracije, in ki jih povzroči predhodni nadzor združljivosti posla, ki ga je sprožila priglasitev posla s strani zadevnih podjetij, ne presegajo učinkov procesnega akta in torej ne vplivajo na pravni položaj podjetja Schneider Electric. Sodišče prve stopnje je v zvezi s tem zavrnilo analogijo s predpisi Skupnosti o državnih pomočeh, ki jo je predlagalo to podjetje. Za razliko od odločbe, sprejete na podlagi člena 88(2) ES, ki ima v skladu s sodno prakso Sodišča v nekaterih primerih lahko samostojne pravne učinke¹¹, namreč odločba o začetku postopka temeljitega preizkusa sama ne privede do nobene obveznosti, ki ne bi izhajala že iz priglasitve načrtovane koncentracije, ki jo udeležena podjetja naslovijo na Komisijo.

2. Procesno upravičenje

a) Posamična zadevnost

V skladu s sodno prakso se lahko drugi subjekti, ki niso naslovniki odločbe, sklicujejo na to, da jih odločba posamično zadeva, samo če nanje vpliva zaradi nekaterih lastnosti, ki so njihova posebnost, ali na podlagi okoliščin, ki jih ločijo od vseh drugih oseb in jih s tem individualizira na podoben način kot tiste, na katere je odločba naslovljena¹².

V letu 2006 je Sodišče prve stopnje ta načela med drugim uporabilo v zadevi, v kateri je bila izdana sodba **Boyle in drugi proti Komisiji**¹³. Ta zadeva se je nanašala na odločbo, ki

¹⁰ Sodbi Sodišča prve stopnje z dne 22. oktobra 2002 v zadevi Schneider Electric proti Komisiji, T-310/01, Recueil, str. II-4071, in T-77/02, Recueil, str. II-4201.

¹¹ Sodba Sodišča z dne 30. junija 1992 v zadevi Španija proti Komisiji, C-312/90, Recueil, str. I-4117, točke od 21 do 23.

¹² Sodba Sodišča z dne 15. julija 1963 v zadevi Plaumann proti Komisiji, 25/62, Recueil, str. 197, točka 223.

¹³ Sodbe Sodišča prve stopnje z dne 13. junija 2006 v zadevi Boyle in drugi proti Komisiji, od T-218/03 do T-240/03 (v pritožbenem postopku, C-373/06 P), ZOdl., str. II-1699; glej tudi sodbo Sodišča prve stopnje z dne 13. junija 2006 v zadevi Atlantean proti Komisiji, T-192/03, ZOdl., str. II-42.

jo je Komisija naslovila na Irsko, s katero je bila zavrnjena zahteva za povečanje ciljev večletnega usmerjevalnega programa za irsko ribiško floto (VUP IV). Sodišče prve stopnje je presodilo, da odločba tožeče stranke – lastnike plovil irske ribiške flote – neposredno zadeva, čeprav niso bile njeni naslovniki. Zahteva Irske za povečanje je bila namreč dejansko sestavljena iz vseh individualnih zahtev lastnikov plovil, med katerimi so tudi tožeče stranke. Čeprav je bila izpodbijana odločba naslovljena na Irsko, se je nanašala na vrsto določenih plovil in jo je bilo zato treba šteti za skupek posamičnih odločb, od katerih je vsaka vplivala na pravni položaj lastnikov navedenih plovil. Število in istovetnost zadevnih lastnikov plovil je bilo mogoče ugotoviti in preveriti še pred izdajo izpodbijane odločbe in Komisija je vedela, da njena odločba zadeva izključno interese in položaj navedenih lastnikov. Izpodbijana odločba je tako zadevala zaprt krog oseb, ki so bile določene v trenutku njenega sprejetja, Komisija pa je imela namen odločiti o njihovih pravicah. Tak položaj je torej tožeče stranke razlikoval od vseh drugih oseb in jih individualiziral na podoben način, kot če bi bile naslovniki.

b) *Procesno upravičenje v sporih glede državnih pomoči*

V leta 2005 izrečeni sodbi v zadevi Komisija proti Aktionsgemeinschaft Recht und Eigentum je Sodišče presodilo, prvič, da je, kadar želi zadevna stranka v smislu člena 88(2) ES zaščititi svoje procesne pravice, dopustno vložiti tožbo za razglasitev ničnosti odločbe, sprejete na koncu predhodne faze preizkusa pomoči, določenega v členu 88(3) ES, in drugič, da je, kadar zadevna stranka izpodbija utemeljenost odločbe o presoji pomoči kot take ali odločbe, sprejete na koncu formalnega postopka preiskave, tožbo za razglasitev ničnosti take odločbe dopustno vložiti samo, če zadevna stranka izkaže, da ima poseben status v smislu sodbe v zadevi Plaumann proti Komisiji¹⁴.

Dve sodbi iz leta 2006 sta Sodišču prve stopnje – ker je Komisija odločila, ne da bi sprožila formalni postopek preiskave – omogočili, da je podrobneje opredelilo uporabo tega razlikovanja¹⁵.

Prvič, v zadevi **Air One proti Komisiji**¹⁶ je tožeča stranka, italijanska letalska družba, Komisiji podala pritožbo glede pomoči, ki naj bi jih italijanski organi nezakonito dodelili letalski družbi Ryanair v obliki znižanih cen za letališke storitve in storitve zemeljske oskrbe. Tožeča stranka je Komisijo tudi pozvala, naj Italijanski republiki odredi, naj začasno ustavi izplačilo teh pomoči. Ker je šlo za tožbo zaradi nedelovanja, ki je skupaj z ničnostno tožbo izraz istega pravnega sredstva, je moralo Sodišče prve stopnje odločiti, ali bi tožeča stranka smela vložiti tožbo za razglasitev ničnosti vsaj enega od aktov, ki bi jih Komisija lahko sprejela ob zaključku predhodne faze preizkusa pomoči. Sodišče prve stopnje je v ta

¹⁴ Sodba Sodišča z dne 13. decembra 2005 v zadevi Komisija proti Aktionsgemeinschaft Recht und Eigentum, C-78/03 P, ZOdl., str. I-10737.

¹⁵ Glede procesnega upravičenja na področju državnih pomoči glej tudi sodbo z dne 27. septembra 2006 v zadevi Werkgroep Commerciële Jachthavens Zuidelijke Randmeren in drugi proti Komisiji, T-117/04, še neobjavljena v ZOdl., v kateri je Sodišče prve stopnje izključilo možnost procesnega upravičenja združenja ali njegovih članov za izpodbijanje odločbe, sprejete na koncu formalnega postopka preiskave iz člena 88(2) ES.

¹⁶ Sodba Sodišča prve stopnje z dne 10. maja 2006 v zadevi Air One proti Komisiji, T-395/04, ZOdl., str. II-1343.

namen uporabilo sodno prakso Sodišča in pri tem opredelilo pojem „zadostno konkurenčno razmerje“, da se podjetje šteje kot konkurent prejemnikom pomoči in torej kot zadevna stranka v smislu člena 88(2) ES. V obravnavani zadevi je Sodišče prve stopnje presodilo, da za preizkus dopustnosti zadošča ugotovitev, da tožeča stranka in prejemnik pomoči neposredno ali posredno opravljata prevoze na isti mednarodni letalski progi in da ima tožeča stranka namen razširiti svoje dejavnosti na opravljanje rednih linijskih letalskih prevozov na progah z italijanskih, predvsem regionalnih letališč, ali nanja, glede katerih torej lahko konkurira prejemniku pomoči.

Drugič, v zadevi **British Aggregates proti Komisiji**¹⁷ je Komisija, ne da bi sprožila formalni postopek preiskave, odločila, da ne bo vložila ugovora zoper zadevno dajatev. Sodišče prve stopnje opominja, da če tožeča stranka izpodbija utemeljenost odločbe o presoji pomoči kot take, zgolj dejstvo, da jo je mogoče šteti za zadevno stranko v smislu člena 88(2) ES, ne more zadoščati za to, da se tožba razglasi za dopustno. Zato mora tožeča stranka izkazati, da ima poseben status v smislu zgoraj navedene sodbe Plaumann proti Komisiji. To velja zlasti v primeru, kadar bi pomoč, ki jo obravnava zadevna odločba, znatno prizadela tržni položaj tožeče stranke. Sodišče prve stopnje pa ugotavlja, da se v obravnavani zadevi tožeča stranka – združenje podjetij – ne omejuje na izpodbijanje zavrnitve Komisije, da bi uvedla formalni postopek preiskave, ampak prav tako postavlja pod vprašaj utemeljenost izpodbijane odločbe. Sodišče prve stopnje je torej obravnavalo, ali je tožeča stranka pojasnila, zakaj bi sporni ukrep lahko znatno vplival na položaj vsaj ene izmed njenih članic na zadevnem trgu, in ugotovilo, da je bil namen tega ukrepa na splošno spremeniti razdelitev trga med neobdelanimi granulati, ki so obdavčeni, in njihovimi substituti, ki so oproščeni davka. Poleg tega lahko ta ukrep dejansko spremeni konkurenčni položaj nekaterih članic tožeče stranke, saj neposredno konkurirajo proizvajalcem oproščenih materialov, ki so zaradi uvedbe zadevne ekološke dajatve postali konkurenčni. Ker ta ukrep lahko znatno vpliva na konkurenčni položaj nekaterih članov tožeče stranke, je bila njena tožba dopustna.

c) *Neposredna zadevnost*

Za to, da se šteje, da akt tožečo stranko zadeva neposredno v smislu člena 230, četrta pododstavek, ES, morata biti izpolnjena dva pogoja. Prvič, zadevni akt mora neposredno učinkovati na pravni položaj posameznika. Drugič, navedeni akt svojim naslovljencem, zadolženim za njegovo morebitno izvršitev, ne sme puščati diskrecijske pravice, ampak mora biti ta izvršitev popolnoma samodejna in mora izhajati izključno iz predpisov Skupnosti brez uporabe drugih izvedbenih predpisov¹⁸. Ta drugi pogoj je izpolnjen, kadar ima država članica povsem teoretično možnost, da ne izvede ukrepa Skupnosti, pri čemer ni nobenega dvoma v njeno pripravljenost za ravnanje v skladu z njim¹⁹.

¹⁷ Sodba Sodišča prve stopnje z dne 13. septembra 2006, *British Aggregates proti Komisiji*, T-210/02 (v pritožbenem postopku, C-487/06 P), še neobjavljena v ZODL.

¹⁸ Sodba Sodišča z dne 5. maja 1998 v zadevi *Dreyfus proti Komisiji*, C-386/96 P, Recueil, str. I-2309, točka 43, in Sodba Sodišča prve stopnje z dne 13. decembra 2000 v zadevi *DSTV proti Komisiji*, T-69/99, Recueil, str. II-4039, točka 24.

¹⁹ Zgoraj navedena sodba *Dreyfus proti Komisiji*, točka 44.

Sodišče prve stopnje je ta načela uporabilo v že navedeni sodbi **Boyle in drugi proti Komisiji** in presodilo, da je odločba o zavrnitvi nekaterih zahtev za povečanje ciljev večletnega usmerjevalnega programa za irsko ribiško floto (VUP IV) neposredno zadevala lastnike zadevnih plovil. V izpodbijani odločbi je Komisija kot edini pristojni organ na tem področju namreč dokončno odločila o upravičenosti do povečanja zmogljivosti določenih posameznih plovil, in sicer glede na pogoje za uporabo izjeme od predpisov, ki se uporabijo. Ker je bilo z izpodbijano odločbo ugotovljeno, da plovila, ki so v lasti tožečih strank, do izjeme niso upravičena, ima ta odločba neposredni in dokončni učinek v tem, da tožečim strankam odvzema možnost, da bi bile upravičene do ukrepa po pravu Skupnosti. Nacionalni organi nimajo namreč nobene diskrecijske pravice glede izvršitve odločbe. Sodišče prve stopnje je v zvezi s tem zavnilo trditev, da bi Irska teoretično plovilom tožečih strank lahko odobrila dodatne zmogljivosti v mejah najvišje vrednosti, ki jo določa VUP IV. Po mnenju Sodišča prve stopnje tovrstna nacionalna odločba izpodbijani odločbi dejansko ne bi odvzela samodejne uporabe, saj v pravnem smislu ne bi imela zveze z uporabo izpodbijane odločbe v pravu Skupnosti. Učinek take nacionalne odločbe bi bila ponovna sprememba položaja tožečih strank, pri čemer bi bila ta druga sprememba njihovega pravnega položaja izključna posledica nove nacionalne odločbe, ne pa izvršitve izpodbijane odločbe.

B. Pravila konkurence za podjetja

V letu 2006 je Sodišče prve stopnje izdalo 26 sodb, v katerih je odločalo o pravilih materialnega prava, ki prepovedujejo protikonkurenčne sporazume; od tega je izdalo 18 sodb s področja kartelov²⁰. Poleg kartelov je Sodišče prve stopnje izdalo štiri sodbe v zvezi z uporabo členov 81 ES in 82 ES²¹ in štiri sodbe glede materialnopравnih vprašanj v zvezi z nadzorom koncentracij²².

²⁰ Sodbe Sodišča prve stopnje z dne 15. marca 2006 v zadevi Daiichi Pharmaceutical proti Komisiji, T-26/02, ZOdl., str. II-713, in v zadevi BASF proti Komisiji, T-15/02, ZOdl., str. II-497; z dne 5. aprila 2006 v zadevi Degussa proti Komisiji, T-279/02 (v pritožbenem postopku, C-266/06 P), ZOdl., str. II-897; z dne 30. maja 2006 v zadevi Bank Austria Creditanstalt proti Komisiji, T-198/03, ZOdl., str. II-1429; z dne 7. junija 2006 v zadevi Österreichische Postsparkasse in Bank für Arbeit und Wirtschaft proti Komisiji, T-213/01 in T-214/01, ZOdl., str. II-1601; z dne 4. julija 2006 v zadevi Hoek Loos proti Komisiji, T-304/02, še neobjavljena v ZOdl.; z dne 27. septembra 2006 v zadevah Ferriere Nord proti Komisiji, T-153/04, Archer Daniels Midland proti Komisiji (citronska kislina), T-59/02, in Archer Daniels Midland proti Komisiji (natrijev glukonat), T-329/01, Dresdner Bank in drugi proti Komisiji, T-44/02 OP, T-54/02 OP, T-56/02 OP, T-60/02 OP in T-61/02 OP, Jungbunzlauer proti Komisiji, T-43/02, Akzo Nobel proti Komisiji, T-330/01, Roquette Frères proti Komisiji, T-322/01, ter Avebe proti Komisiji, T-314/01, še neobjavljene v ZOdl.; z dne 16. novembra 2006 v zadevi Peróxidos Orgánicos proti Komisiji, T-120/04, še neobjavljena v ZOdl.; z dne 5. decembra 2006 v zadevi Westfalen Gassen Nederland proti Komisiji, T-303/02, še neobjavljena v ZOdl.; z dne 13. decembra 2006 v zadevi FNCBV in drugi proti Komisiji, T-217/03 in T-245/03, še neobjavljena v ZOdl.; z dne 14. decembra 2006 v zadevi Raiffeisen Zentralbank Österreich in drugi proti Komisiji, od T-259/02 do T-264/02 in T-271/02, še neobjavljena v ZOdl.

²¹ Sodbe Sodišča prve stopnje z dne 2. maja 2006 v zadevi O2 (Nemčija) proti Komisiji, T-328/03, ZOdl., str. II-1231; z dne 27. septembra 2006 v zadevah GlaxoSmithKline Services proti Komisiji, T-168/01, in Haladjian Frères proti Komisiji, T-204/03, še neobjavljeni v ZOdl., in z dne 12. decembra 2006 v zadevi SELEX Sistemi Integrati proti Komisiji, T-155/04, še neobjavljena v ZOdl.

²² Sodbe Sodišča prve stopnje z dne 23. februarja 2006 v zadevi Cementbouw Handel & Industrie proti Komisiji, T-282/02 (v pritožbenem postopku, C-202/06 P), ZOdl., str. II-319; z dne 4. julija 2006 v zadevi easyJet proti Komisiji, T-177/04; z dne 13. julija 2006 v zadevi Impala proti Komisiji, T-464/04 (v pritožbenem postopku, C-413/06 P), in z dne 14. julija 2006 v zadevi Endesa proti Komisiji, T-417/05, še neobjavljene v ZOdl.

1. Pojem podjetja v smislu pravil konkurence

Sodišče prve stopnje je v zgoraj navedeni sodbi **SELEX Sistemi Integrati proti Komisiji** odločilo o tožbi zoper Komisijino zavrnitev pritožbe družbe SELEX Sistemi Integrati SpA, družbe, ki posluje v sektorju sistemov za vodenje zračnega prometa. S to tožbo se je zatrjevalo, da je Eurocontrol pri opravljanju svoje naloge standardizacije opreme in sistemov za vodenje zračnega prometa (ATM) kršil pravila konkurence. Tožba je bila zavrnjena z obrazložitvijo, da zadevne Eurocontrolove dejavnosti niso bile gospodarske.

Sodišče prve stopnje je v tej sodbi uvodoma opozorilo na ustaljeno sodno prakso, v skladu s katero pojem „podjetje“ zajema vsak subjekt, ki opravlja gospodarsko dejavnost, ne glede na njegov pravni položaj in njegov način financiranja. V zvezi s tem je gospodarska dejavnost vsaka dejavnost, ki zajema ponujanje blaga ali storitev na določenem trgu²³. Sodišče prve stopnje je nato uporabilo ta načela in presodilo, da Eurocontrolove dejavnosti standardizacije, ki zajema pripravo in sprejetje standardov, in Eurocontrolovega nakupa prototipov ATM ter njegovega upravljanja s pravicami intelektualne lastnine na tem področju ni mogoče opredeliti kot gospodarske dejavnosti. Po drugi strani pa Sodišče prve stopnje ugotavlja, da gre pri Eurocontrolovi dejavnosti svetovanja nacionalnim upravam – v obliki pomoči pri pripravi dokumentacije za javne razpise ali pri izboru podjetij, ki sodelujejo na javnih razpisih – prav za ponujanje storitev na trgu, kjer bi lahko prav tako delovala zasebna podjetja, specializirana na zadevnem področju. Dejstvo, da dejavnost lahko opravlja zasebno podjetje, pa je dodaten kazalec, ki omogoča, da se zadevno dejavnost opredeli kot dejavnost podjetja. Poleg tega, čeprav je dejstvo, da se zadevna storitev pomoči opravlja brezplačno in v javnem interesu, znak obstoja negospodarske dejavnosti, pa to ne izključuje možnosti obstoja gospodarske dejavnosti. Sodišče prve stopnje je odločilo, da je Komisija torej nepravilno menila, da zadevnih dejavnosti ni mogoče opredeliti za gospodarske.

2. Uporaba konkurenčnega prava na področju kmetijstva

Komisija je z odločbo z dne 2. aprila 2003²⁴ glavnim francoskim združenjem iz sektorja govejega mesa naložila globe v skupnem znesku 16,68 milijona evrov. Ta združenja, ki zastopajo kmete in klavce, so bila sankcionirana, ker so sodelovala v omejevalnem sporazumu, ki je bil v nasprotju s pravom Skupnosti. Ta sporazum se je ustno nadaljeval tudi po koncu novembra 2001, ko naj bi prenehal, in to kljub opozorilom Komisije, ki je združenja opozorila na njegovo nezakonnost. Sporazum je bil sklenjen, ko je gospodarstvo zaznamovala velika kriza govejega sektorja od leta 2000 naprej, in sicer po odkritju novih primerov goveje spongiformne encefalopatije, imenovane „bolezen norih krav“.

Sodišče prve stopnje je v zgoraj navedeni sodbi **FNCBV in drugi proti Komisiji** pri odločanju o tožbi zoper to odločbo najprej zavrnilo trditve tožečih strank, da je Komisija

²³ Sodbi Sodišča z dne 23. aprila 1991 v zadevi Höfner in Elser, C-41/90, Recueil, str. I-1979, točka 21, in z dne 12. septembra 2000 v zadevi Pavlov in drugi, od C-180/98 do C-184/98, Recueil, str. I-6451, točka 74.

²⁴ Odločba Komisije 2003/600/ES z dne 2. aprila 2003 v postopku uporabe člena [81 ES] (Zadeva COMP/C.38.279/F3 – Francosko goveje meso) (UL L 209, str. 12).

kršila njihovo sindikalno svobodo, nato pa presodilo, da se za sankcionirani sporazum ne more uporabiti izjema iz Uredbe št. 26 v korist določenih dejavnosti, povezanih s proizvodnjo in trgovino s kmetijskimi proizvodi²⁵. Medtem ko je tako izjemo mogoče uporabiti samo v primeru, kadar sporazum po eni strani spodbuja vse cilje iz člena 33 ES in je po drugi strani potreben za uresničitev teh ciljev, pa v obravnavani zadevi ni šlo za to: čeprav se je sporazum lahko štelo za nujnega za doseganje cilja zagotovitve primerne življenjske ravni kmečkega prebivalstva, pa bi lahko ogrožal zagotovitev dostopnosti preskrbe potrošnikom po primernih cenah ter ni bil naravnana na stabilizacijo trgov.

3. Prispevek sodne prakse na področju člena 81 ES

a) *Uporaba člena 81(1) ES*

Člen 81(1) ES določa, da so vsi sporazumi med podjetji, sklepi podjetniških združenj in usklajena ravnanja, ki bi lahko prizadeli trgovino med državami članicami in katerih cilj oziroma posledica je preprečevanje, omejevanje ali izkrivljanje konkurence na skupnem trgu, nezdržljivi s skupnim trgom in prepovedani.

— Protikonkurenčni cilj oziroma posledica omejevalnih sporazumov

V sodbi **GlaxoSmithKline Services proti Komisiji**, ki se nanaša na zvezo med omejevanjem vzporedne trgovine in varstvom konkurence, so pomembne ugotovitve glede pojma sporazuma, katerega cilj je omejevanje konkurence v evropskem farmacevtskem sektorju. Družba Glaxo Wellcome, španska hčerinska družba skupine GlaxoSmithKline, ene vodilnih svetovnih proizvajalcev zdravil, je sprejela nove splošne prodajne pogoje glede trgovcev na debelo s farmacevtskimi proizvodi, na podlagi katerih je njena zdravila španskim trgovcem na debelo treba prodajati po različnih cenah, in sicer glede na nacionalni sistem zdravstvenega zavarovanja, ki krije njihov nakup, in glede na to, ali se ta zdravila prodajajo v Španiji ali v drugi državi članici. V praksi bi se zdravila, ki naj bi se prevzela v drugih državah članicah Skupnosti, morala prodajati po višji ceni od cene za prevzem v Španiji, kjer uprava določi najvišje cene. Družba GlaxoSmithKline je Komisijo obvestila o teh splošnih prodajnih pogojih, slednja pa je po več vloženih pritožbah ugotovila, da imajo splošni prodajni pogoji tako za cilj kot posledico omejevanje konkurence.

Vendar je Sodišče prve stopnje v svoji sodbi razsodilo, da ni mogoče – neodvisno od vsakršne analize konkurenčnosti – šteti, da ima sporazum, s katerim se želi omejiti vzporedno trgovino, za cilj omejevanje konkurence. Čeprav je ugotovljeno, da je vzporedna trgovina deležna ugodnosti določene zaščite, pa te ugodnosti nima sama kot taka, ampak zaradi tega, ker po eni strani prispeva k razvoju trgovine in po drugi strani krepi konkurenco, kar glede slednjega vidika pomeni, da končnim potrošnikom priskrbi ugodnosti učinkovite konkurence glede na dobavo in ceno. Zato, čeprav je splošno sprejeto, da je za sporazum, s katerim se želi omejiti vzporedna trgovina, načeloma treba šteti, da ima za cilj omejevanje konkurence, pa je to mogoče ob domnevi, da končnim potrošnikom takšne ugodnosti

²⁵ Uredba št. 26 z dne 4. aprila 1962 o uporabi nekaterih pravil konkurence v proizvodnji in trgovini s kmetijskimi proizvodi (UL 1962, 30, str. 993).

odvzema. V obravnavani zadevi pa ob upoštevanju pravnega in gospodarskega okvira, v katerem se uporabljajo splošni prodajni pogoji družbe GlaxoSmithKline, ni bilo mogoče domnevati, da končnim potrošnikom zdravil odvzemajo take ugodnosti. Po eni strani so farmacevtski trgovci na debelo, katerih naloga je zagotavljati dobavo trgovini na drobno, pri čemer izkoristijo konkurenco med proizvajalci, namreč nosilci gospodarske dejavnosti, ki delujejo na vmesni stopnji vrednostne verige in lahko ohranijo ugodnost, ki jo ima lahko vzporedna konkurenca z vidika cene in ki se v tem primeru ne prenese na potrošnike. Po drugi strani zato, ker so cene zadevnih zdravil – zaradi uporabe veljavnih predpisov, ki jih določijo ali nadzirajo javni organi – večinoma podvržene prosti ponudbi in povpraševanju, ni mogoče brez zadržkov sprejeti trditve, da se z vzporedno trgovino želi znižati cene in tako povečati koristi končnih potrošnikov. Sodišče prve stopnje je presodilo, da v teh okoliščinah zgolj iz razlage besedila – tudi če je opravljena ob upoštevanju konteksta – ni mogoče sklepati o tem, da sporazum omejuje konkurenco, zaradi česar je treba nujno upoštevati tudi njegove posledice.

Sodišče prve stopnje je ob obravnavi posledic sporazuma za konkurenco zavrnilo nekatere analize, ki jih je glede tega vprašanja v svoji odločbi podala Komisija, vendar je kljub temu ugotovilo, da je sporazum v škodo končnega potrošnika – za katerega se štejeta obenem bolnik in nacionalni sistem zdravstvenega zavarovanja, ki deluje za račun svojih upravičencev – omejeval pritisk, ki bi mu bile brez tega sporazuma izpostavljene cene na enoto zadevnih zdravil.

— **Zahtevani dokazni standard**

Sodišče prve stopnje v zgoraj navedeni sodbi **Dresdner Bank in drugi proti Komisiji** opominja, da se ob upoštevanju splošnega načela domneve nedolžnosti dvom na strani sodišča razlaga v korist podjetja, naslovnika odločbe o ugotovitvi kršitve. Zato se mora Komisija, da bi dokazala obstoj kršitve, sklicevati na točne in dosledne dokaze. Vendar ni nujno, da vsak dokaz Komisije ustreza tem merilom glede vsakega dejavnika kršitve: zadošča, da tej zahtevi ustreza sklenjen krog indicev, na katere se sklicuje institucija in ki se presojuje skupaj. V obravnavani zadevi je pet bank – tožečih strank – zatrjevalo, da na sestanku 15. oktobra 1997 niso sklenile nobenega sporazuma o višini in strukturi provizij za menjavo gotovine v prehodni fazi od uvedbe knjižnega denarja valute evro do uvedbe evrogotovine. Sodišče prve stopnje je obravnavalo tako dokaze, ki se nanašajo na okvir tega sestanka z dne 15. oktobra 1997, kot neposredne dokaze glede tega sestanka ter presodilo, da ne zadoščajo za ugotovitev – ne da bi pri tem obstajal razumen dvom –, da so navzoče banke sklenile sankcionirani sporazum.

— **Obveznosti Komisije pri preučitvi sporazuma**

Sodišče prve stopnje je v zgoraj navedeni sodbi **O2 (Nemčija) proti Komisiji** spomnilo, da je za presojo skladnosti sporazuma s skupnim trgom z vidika prepovedi, določene v členu 81(1) ES, treba preučiti ekonomske in pravne okoliščine sporazuma, predmet, posledice in vpliv sporazuma na trgovino znotraj Skupnosti, pri čemer je treba upoštevati predvsem gospodarske okoliščine, v katerih poslujejo podjetja, proizvode ali storitve, ki jih zadeva ta sporazum, ter organiziranost in dejanske razmere, v katerih deluje zadevni trg. Poleg tega je v takem primeru, kot je v obravnavani zadevi, ko je ugotovljeno, da sporazum nima

protikonkurenčnega cilja, treba preučiti posledice sporazuma, za njegovo prepoved pa je potrebna prisotnost dejavnikov, ki dokazujejo, da je bila konkurenca dejansko ovirana, omejena ali znatno izkrivljena. Zadevno konkurenco je treba razumeti v dejanskem okviru, v katerem bi do nje prišlo brez spornega sporazuma, pri čemer se oslabitev konkurence lahko postavi pod vprašaj, zlasti, če se sporazum zdi potreben za prodor določenega podjetja na področje, na katerem prej ni delovalo.

Po mnenju Sodišča prve stopnje tak pristop ne pomeni uporabe „načela razumne presoje“ za člen 81(1) ES, ki bi pomenilo sestavo bilance posledic sporazuma v prid in proti konkurenci, ampak je treba upoštevati učinek sporazuma na sedanjo in potencialno konkurenco ter konkurenčni položaj brez sporazuma, pri čemer sta ta dva vidika neločljivo povezana. Sodišče prve stopnje dodaja, da je taka preučitev še posebej potrebna, ko gre za trge, na katerih prihaja do liberalizacije, ali nastajajoče trge, kot pri obravnavanem trgu mobilnih komunikacij tretje generacije, kjer je dejanski obstoj konkurence lahko dvomljiv zaradi, na primer, prisotnosti operaterja, ki ima prevladujoč tržni položaj, koncentrirane organizacije trga ali obstoja velikih ovir za vstop na trg.

V obravnavani zadevi Sodišče prve stopnje meni, da je v analizi v izpodbijani odločbi več napak. Po eni strani ne vsebuje objektivne analize konkurenčnega položaja brez tega sporazuma, kar izkrivlja presojo dejanskih in mogočih posledic sporazuma na konkurenco. Komisija bi za pravilno presojo o tem, koliko je družba O2 (Nemčija) potrebovala sporazum, da bi prodrla na trg mobilnih komunikacij, morala preučiti vprašanje, ali bi ob neobstoju sporazuma tožeča stranka bila prisotna na tem trgu. Po drugi strani v odločbi konkretno – v okviru zadevnega nastajajočega trga – ni dokazano, da imajo določbe sporazuma o gostovanju omejevalne posledice na konkurenco, ampak se v tem pogledu zadovolji z načelno izjavo in splošnimi trditvami.

b) *Uporaba člena 81(3) ES*

Člen 81(3) ES določa, da se lahko določi, da se določbe člena 81(1) ES ne uporabljajo, med drugim za sporazume med podjetji, ki prispevajo k izboljšanju distribucije blaga oziroma pospeševanju tehničnega ali gospodarskega napredka, pri čemer potrošnikom zagotavljajo pravičen delež doseženih koristi, in ki zadevnim podjetjem ne določajo omejitev, ki za doseganje teh ciljev niso nujne, ter takšnim podjetjem glede znatnega dela zadevnih izdelkov ne dajejo možnosti izključitve konkurence.

V že omenjeni sodbi **GlaxoSmithKline Services proti Komisiji** se je tožeča stranka sklicevala predvsem na dokaze, ki naj bi dokazovali, da je vzporedna trgovina z zmanjšanjem njene inovativnosti povzročila padec učinkovitosti. Tožeča stranka je tako zatrjevala, da je sporni sporazum s tem, da je prizadel vzporedno trgovino in izboljšal njene marže, omogočil povečanje njene inovativnosti. Vendar preučitve določenih upoštevanih elementov s strani Komisije, ki jih je izpostavila tožeča stranka, ni bilo mogoče šteti za zadostno podporo zaključkom, do katerih je pri teh točkah prišla uprava. Komisija namreč ni smela opustiti presoje, ali bi sporni sporazum lahko omogočil obnovitev sposobnosti inovacije tožeče stranke in s tem povzročil povečanje učinkovitosti za konkurenco med znamkami („interbrand“), saj učinek vzporedne trgovine na konkurenco v sektorju zdravil ni jasen. Povečanje učinkovitosti, ki ustvarja konkurenco v okviru ene znamke („intra-brand“),

katere vloga je omejena s predpisi s področja farmacije, upoštevni v obravnavani zadevi, je treba primerjati z zmanjšanjem učinkovitosti, ki ustvarja konkurenco med znamkami. Sodišče prve stopnje je glede tega vprašanja odločbo Komisije torej razglasilo za nično.

4. Prispevek sodne prakse na področju člena 82 ES

V letu 2006 je Sodišče prve stopnje o pogojih iz člena 82 ES odločalo le v dveh zadevah, obeh v zvezi z zavrnitvijo pritožbe.

Prvič, Sodišče prve stopnje je v sodbi **SELEX Sistemi Integrati proti Komisiji**, navedeni zgoraj v zvezi s pojmom podjetja, ugotovilo, da tožeča stranka v svoji pritožbi ni dokazala, da je Eurocontrol pri svoji dejavnosti svetovanja nacionalnim upravam ravnal tako, da bi bila izpolnjena merila za uporabo člena 82 ES, saj med drugim ni obstajalo nobeno konkurenčno razmerje med Eurocontrolom in tožečo stranko ali drugim podjetjem, dejavnim v zadevnem sektorju.

Drugič, v zadevi, v kateri je bila izdana zgoraj navedena sodba **Haladjian Frères proti Komisiji**, je družba Haladjian Frères pri Komisiji vložila pritožbo, v kateri je med drugim zatrjevala več kršitev člena 82 ES, do katerih naj bi prišlo zaradi sistema trženja rezervnih delov, ki ga je vzpostavila ameriška družba Caterpillar. Sodišče prve stopnje je presodilo, da trditve tožeče stranke niso postavile pod vprašaj Komisijine presoje pravnih in dejanskih dejavnikov ter da je Komisija utemeljeno zavrnila pritožbo tožeče stranke. Očitki glede domnevnega predpisovanja nepravilnih cen, omejitve prodajnih mest in uporabe različnih pogojev za enake storitve so bili zavrjeni, in sicer predvsem zaradi dejstva, da zadevni sistem ne izolira trga Skupnosti, ker niti dejansko niti pravno ne prepoveduje konkurence pri rezervnih delih, uvoženih po cenah, nižjih od evropskih.

5. Postopek zatiranja protikonkurenčnih ravnanj

a) *Legitimni interes tretjih strank in potek postopkov uporabe pravil konkurence*

V zgoraj navedenih sodbah **Österreichische Postsparkasse in Bank für Arbeit und Wirtschaft proti Komisiji** ter **Raiffeisen Zentralbank Österreich in drugi proti Komisiji** je Sodišče prve stopnje presodilo, da ima končni kupec blaga ali storitev, kot je politična stranka, ki je uporabnik avstrijskih bančnih storitev, legitimen interes, na podlagi katerega ima pravico vpogleda v uradno obvestilo o ugotovitvah o možnih kršitvah. Končni kupec, ki izkaže, da je utrpel škodo ali da bi bili zaradi omejevanja konkurence lahko prizadeti njegovi gospodarski interesi, ima legitimen interes za vložitev zahteve ali pritožbe, da Komisija ugotovi kršitev členov 81 ES in 82 ES. Ker je končni cilj pravil, katerih namen je zagotoviti, da se konkurenca na notranjem trgu ne izkrivlja, povečanje blaginje potrošnika, priznanje legitimnega interesa tem strankam za to, da Komisija ugotovi kršitve členov 81 ES in 82 ES, prispeva k uresničitvi ciljev prava konkurence. V zgoraj navedeni sodbi **Raiffeisen Zentralbank Österreich in drugi proti Komisiji** je Sodišče prve stopnje poleg tega podrobneje pojasnilo, prvič, da lahko do označitve zainteresirane stranke za pritožnika in do predložitve uradnega obvestila o ugotovitvah o možnih kršitvah pride med celotnim

upravnim postopkom, in drugič, da se pravice do predložitve uradnega obvestila o ugotovitvah o možnih kršitvah ne sme omejiti zgolj na podlagi dvomov o morebitni zlorabi tega dokumenta.

b) *Privilegij zoper samoobtožbo*

Zgoraj navedena sodba v zadevi **Archer Daniels Midland proti Komisiji (citronska kislina)** je Sodišču prve stopnje omogočila, da podrobneje opredeli pogoje, pod katerimi sme Komisija priznanja, ki jih je pridobil organ tretje države, uporabiti zoper podjetje, ne da bi pri tem kršila privilegij zoper samoobtožbo, kot jo priznava pravo Skupnosti²⁶. Skupina Bayer, eden od članov sankcioniranega omejevalnega sporazuma, je Komisiji namreč predložila poročila ameriškega Federal Bureau of Investigation (FBI) v zvezi z zaslišanjem predstavnika tožeče stranke pred amerišskimi organi, ki je bilo pozneje uporabljeno za utemeljitev uradnega obvestila o ugotovitvah o možnih kršitvah in zatem za utemeljitev odločbe, ki je sankcionirala podjetje. Tožeča stranka je v pritožbi zoper to odločbo zatrdila, da ni imela možnosti uveljavljati svoje pravice zoper samoobtožbo, kot jo priznava pravo Skupnosti. Vendar je Sodišče prve stopnje v svoji sodbi ugotovilo, da nobena določba ne prepoveduje, da Komisija kot dokaz uporabi dokument, ki je bil sestavljen v postopku, ki ga ni vodila Komisija. Vseeno pa je presodilo, da mora Komisija, če se opre na izjavo, podano drugje kot v ustreznem postopku pred to institucijo, in če so v tej izjavi morebitne informacije, katerih posredovanje bi bilo podjetje upravičeno zavrniti, zadevnemu podjetju zagotoviti procesne pravice, ustrezne pravicam, ki jih daje pravo Skupnosti. Tako mora Komisija po uradni dolžnosti preizkusiti, ali na prvi pogled obstajajo resni dvomi glede spoštovanja procesnih pravic zadevnih podjetij v okviru postopka, v katerem so slednja podala take izjave. Če takih resnih dvomov ni, je treba šteti, da so bile procesne pravice zadevnim podjetjem zadostno zagotovljene, če Komisija v obvestilu o ugotovitvah o možnih kršitvah jasno navede – v določenih primerih s priložitvijo zadevnih dokumentov k temu obvestilu – da se namerava sklicevati na te dokumente. V obravnavani zadevi Komisija ni prekršila nobenega od teh načel, zlasti, ker je k obvestilu o ugotovitvah o možnih kršitvah priložila zadevno poročilo in ker družba Archer Daniels Midland ni podala pripomb glede uporabe tega dokumenta.

c) *Objava aktov in opredelitev poklicne tajnosti*

V zadevi, v kateri je bila izdana zgoraj navedena sodba **Bank Austria Creditanstalt proti Komisiji**, je tožeča stranka v bistvu zatrjevala nezakonitost objave odločbe, s katero so bile naložene globe, saj objava te odločbe v obravnavani zadevi ni bila obvezna. Vendar je Sodišče prve stopnje v sodbi zavrnilo ta tožbeni razlog, saj je presodilo, da je možnost institucij, da objavljajo akte, ki jih sprejemajo, pravilo, vendar obstajajo izjeme od tega načela, če pravo Skupnosti, zlasti z določbami, ki zagotavljajo spoštovanje poklicne tajnosti, nasprotuje razkritju teh aktov ali določenih informacij, ki jih ti akti vsebujejo. Sodišče prve stopnje je potem opredelilo pojem poklicne tajnosti, pri čemer je presodilo, da mora biti

²⁶ Glede pravice zoper samoobtožbo glej sodbo Sodišča z dne 18. oktobra 1989 v zadevi Orkem proti Komisiji, 374/87, Recueil, str. 3283.

za to, da so informacije po svoji naravi deležne tega varstva, prvič, s temi informacijami biti seznanjenih malo oseb. Dalje, to morajo biti informacije, katerih razkritje lahko resno škodi osebi, ki jih posreduje, ali tretjim osebam. Nazadnje, nujno je, da si interesi, ki jim razkritje informacije lahko povzroči škodo, objektivno zaslužijo varstvo. Pri presoji zaupnosti informacije je treba tako tehtati med legitimnimi interesi, ki nasprotujejo njihovem razkritju, in javnim interesom, ki zahteva, da dejavnosti institucij Skupnosti potekajo čim bolj javno. Sodišče prve stopnje pa ugotavlja, da je tehtanje med splošnim interesom preglednosti dejavnosti Skupnosti in interesi, ki bi temu lahko nasprotovali, zakonodajalec Skupnosti izvedel v različnih sekundarnih pravnih aktih, zlasti z Uredbo št. 45/2001 in Uredbo št. 1049/2001²⁷. Po mnenju Sodišča prve stopnje torej obstaja povezava med pojmom poklicne tajnosti in tema uredbama. Če take določbe sekundarnega prava prepovedujejo razkritje informacij javnosti ali izključujejo dostop javnosti do dokumentov, ki jih vsebujejo, je treba šteti, da za te informacije velja zavezanost k poklicni tajnosti. Po drugi strani pa, če ima javnost pravico dostopa do dokumentov, ki vsebujejo določene informacije, ni mogoče šteti, da za te informacije zaradi njihove narave velja zavezanost k poklicni tajnosti.

6. Globe

Leta 2006 je Sodišče prve stopnje izdalo deset sodb, v katerih je bila obravnavana zakonitost ali primernost glob, naloženih zaradi kršitev člena 81 ES. Najpomembnejši prispevki tega leta se nanašajo na načelo zakonitosti kazni, uporabo smernic o načinu določanja glob, zgornjo mejo 10 % prometa in neomejeno pristojnost Sodišča prve stopnje na področju glob.

a) *Načelo zakonitosti kazni*

Sodišče prve stopnje je v zgoraj navedenih sodbah **Jungbunzlauer proti Komisiji** in **Degussa proti Komisiji** zavrnilo ugovor nezakonitosti člena 15(2) Uredbe št. 17²⁸, s katerim se je zadrževalo, da je ta določba v nasprotju z načelom zakonitosti kazni. Po mnenju tožečih strank, ki sta bili udeleženi v kartelu, ki je pokrival trga citronske kisline in metionina, ta določba Komisiji nezakonito dopušča diskrecijsko pravico, da odloči o primernosti in višini globe.

Vendar je Sodišče prve stopnje presodilo, da načelo zakonitosti kazni – kot ga razlaga sodna praksa Evropskega sodišča za človekove pravice in ob predpostavki, da se člen 7(1) Evropske konvencije o varstvu človekovih pravic in temeljnih svoboščin uporabi za globe, ki sankcionirajo kršitve pravil konkurence – ne zahteva, da so predpisi, na podlagi katerih so naložene sankcije, tako natančno opredeljeni, da so mogoče posledice kršitve predpisov

²⁷ Uredba (ES) št. 45/2001 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 18. decembra 2000 o varstvu posameznikov pri obdelavi osebnih podatkov v institucijah in organih Skupnosti in o prostem pretoku takih podatkov (UL 2001, L 8, str. 1) ter Uredba Evropskega parlamenta in Sveta (ES) št. 1049/2001 z dne 30. maja 2001 o dostopu javnosti do dokumentov Evropskega parlamenta, Sveta in Komisije (UL L 145, str. 43).

²⁸ Uredba Sveta št. 17 z dne 6. februarja 1962, Prva uredba o izvajanju členov [81] ES in [82] ES (UL 1962, 13, str. 204).

predvidljive z absolutno gotovostjo. Poleg tega pooblastilo Komisije za odločanje po prostem preudarku glede sankcioniranja – čeprav je široko – ni absolutno, saj je Komisija omejena z zgornjo mejo 10 % prometa, s presojo teže in trajanja kršitev, z načeloma enakega obravnavanja in sorazmernosti, s svojo predhodno upravno prakso, razlagano ob upoštevanju načela enakega obravnavanja, in nazadnje s samoomejevanjem, ki si ga je Komisija sama naložila s sprejetjem Obvestila o ugodni obravnavi in Smernic o načinu določanja glob. Sodišče prve stopnje je zato zavrnilo ugovor zatrjevane nezakovitosti.

b) *Smernice*

Čeprav je Komisija 1. septembra 2006 izdala nove smernice o načinu določanja glob, so se izdane sodbe – tako kot na novo vložene zadeve – v tem letu nanašale samo na smernice, sprejete v letu 1998²⁹.

Na splošno je zdaj potrjeno, da smernice zavezujejo Komisijo. Vendar je Sodišče prve stopnje v zgoraj navedeni sodbi **Raiffeisen Zentralbank Österreich in drugi proti Komisiji** podrobneje pojasnilo, da tako samoomejevanje ni bilo nezdržljivo z ohranitvijo znatnega pooblastila za odločanje po prostem preudarku, ki ga ima Komisija. Sprejetje novih smernic tako ni odvzelo upoštevnosti prejšnji sodni praksi, na podlagi katere ima Komisija pooblastilo za odločanje po prostem preudarku, ki ji omogoča, da pri določitvi zneska globe, ki jo namerava naložiti, upošteva določene dejavnike ali jih ne upošteva, in sicer predvsem glede na okoliščine zadeve. Če ravnanje Komisije odstopa od postopka, navedenega v smernicah, mora Sodišče prve stopnje preveriti, ali je ta odmik zakonito upravičen in pravno zadostno obrazložen. Vendar – kot je natančneje pojasnilo Sodišče prve stopnje – pooblastilo Komisije za odločanje po prostem preudarku in omejitve, ki si jih je pri tem postavila, ne posegajo v izvajanje neomejene pristojnosti sodišča Skupnosti.

Sodišče prve stopnje je – z uporabo istih načel za razlago glede posebnega primera olajševalnih okoliščin – natančneje pojasnilo, da je ob neobstoju obveznih navodil v smernicah glede olajševalnih okoliščin, ki jih je mogoče upoštevati, treba ugotoviti, da je Komisija ohranila določeno pooblastilo za odločanje po prostem preudarku za splošno presojo velikosti morebitnega znižanja zneska globe iz naslova olajševalnih okoliščin.

Tudi v letu 2006 je Sodišče prve stopnje podalo pojasnila glede nekaterih določb smernic, na primer v zadevah **Archer Daniels Midland „Natrijev glukonat“** in **Archer Daniels Midland „Citronska kislina“** glede konkretnega učinka, v zgoraj navedenih sodbah **BASF proti Komisiji** in **Archer Daniels Midland proti Komisiji (citronska kislina)** glede oteževalne okoliščine vloge vodje in v zgoraj navedenih sodbah **Archer Daniels Midland proti Komisiji (citronska kislina)** in **Archer Daniels Midland proti Komisiji (natrijev glukonat)** glede olajševalne okoliščine prenehanja kršitve takoj, ko poseže Komisija.

²⁹ Smernice o načinu določanja glob, naloženih v skladu s členom 15(2) Uredbe št. 17 in člena 65(5) Pogodbe ESPJ (UL 1998, C 9, str. 3). Te smernice so zdaj nadomeščene s Smernicami o načinu določanja glob, naloženih v skladu s členom 23(2)(a) Uredbe št. 1/2003 (UL 2006, C 210, str. 2). Nove smernice veljajo za zadeve, v katerih je bilo obvestilo o ugotovitvah o možnih kršitvah vročeno po 1. septembru 2006.

c) *Zgornja meja 10 %*

Uredba št. 17 je določala, kot po novem določa člen 23(2) Uredbe št. 1/2003, da lahko Komisija podjetjem in podjetniškim združenjem, ki so udeležena pri kršitvi členov 81 ES in 82 ES, naloži globo, ki ne presega 10 % njihovega celotnega prometa v predhodnem poslovnem letu.

V zadevi, v kateri je bila izdana sodba **FNCBV in drugi proti Komisiji**, ki je bila že navedena v zvezi z uporabo konkurenčnih pravil na področju kmetijstva, je bila izpodbijana odločba nezakonita zaradi pomanjkljive obrazložitve, ker Komisija ni nikjer v odločbi obravnavala spoštovanja zgornje meje 10 % in prometa, ki ga je treba upoštevati pri izračunu te zgornje meje. Vseeno je Sodišče prve stopnje med drugim presodilo, da možnost Komisije, da se ne opre na promet združenj, ampak na promet njihovih članov, ni omejena na primer – do katerega se je sodna praksa že opredelila –, ko združenje lahko zavezuje svoje člane. Odločilna je namreč dejanska gospodarska moč združenja. Tudi druge posebne okoliščine lahko torej upravičijo upoštevanje prometa članov združenja, kot na primer dejstvo, da se kršitev združenja nanaša na dejavnosti njegovih članov ter da so dejanja združenja opravljena neposredno v korist teh članov in z njihovim sodelovanjem, pri čemer združenje nima objektivnih interesov, ki bi bili neodvisni od objektivnih interesov njegovih članov. V obravnavani zadevi pa je šlo prav za tak primer. Naloga sankcioniranih združenj je bila v bistvu zavarovati njihove člane in zastopati njihove interese. Sporni sporazum se je poleg tega nanašal na dejavnosti teh članov in je bil sklenjen neposredno v njihovo korist. Nazadnje, izveden je bil predvsem s sklenitvijo lokalnih sporazumov med združenji na ravni departmajev in med lokalnimi kmetijskimi sindikati, člani nacionalnih združenj, ki so bila sankcionirana v obravnavani zadevi.

d) *Izvajanje neomejene pristojnosti*

Na podlagi člena 17 Uredbe št. 17 in člena 31 Uredbe št. 1/2003 ima Sodišče prve stopnje pri odločanju glede tožbe zoper odločbo, s katero je bila naložena globa, neomejeno pristojnost v smislu člena 229 ES, ki mu omogoča, da zniža ali zviša globo, ki jih je naložila Komisija. V letu 2006 je Sodišče prve stopnje večkrat in različno izvajalo to pristojnost.

Tako je Sodišče prve stopnje v zadevah v zvezi s karteli pri vitaminih svojo neomejeno pristojnost izvajalo zgolj zato, da je izpeljalo posledice napak, ki so vplivale na zakonitost odločbe. Sodišče prve stopnje je v zgoraj navedeni sodbi **BASF proti Komisiji** menilo, da je ugotovitev nezakonitosti Komisijine presoje oteževalnih okoliščin, na podlagi katere je prišlo do zvišanja globe glede na njen izhodiščni znesek, sodišču Skupnosti omogočila izvajanje njegove neomejene pristojnosti, da bi lahko potrdilo, odpravilo ali spremenilo navedeno zvišanje globe ob upoštevanju vseh okoliščin, upoštevanih v obravnavani zadevi. Splošneje je Sodišče prve stopnje – ker ga je družba BASF pozvala, naj svojo neomejeno pristojnost izvede neodvisno od ugotovitve nezakonitosti – presodilo, da je nadzor, ki ga Sodišče prve stopnje opravlja nad odločbo, s katero je Komisija ugotovila kršitev pravil konkurence in s katero je naložila globo, omejen na zakonitost te odločbe, saj lahko do izvajanja njegove neomejene pristojnosti v danem primeru pride le po ugotovitvi nezakonitosti odločbe – ob tem, da je moralo zadevno podjetje nezakonitost zatrjevati v

svoji tožbi –, in sicer z namenom omilitve posledic te nezakonitosti na določitev zneska naložene globe, po potrebi z odpravo ali spremembo te globe.

Nasprotno pa je Sodišče prve stopnje v zadevi, v kateri je bila izdana zgoraj navedena sodba **Hoek Loos proti Komisiji**, ki obravnava kartel pri industrijskih plinih, utemeljitev tožeče stranke preučilo z vidika zahteve po odpravi ali znižanju globe. V tem okviru je Sodišče prve stopnje poudarilo, da presoja sorazmernosti naložene globe z vidika resnosti in trajanja kršitve spada v okvir nadzora z neomejeno pristojnostjo, dano Sodišču prve stopnje³⁰. Sodišče prve stopnje je zavrnilo vse te očitke in ugotovilo, da se zdi končni znesek „povsem ustrezen, saj nobena od okoliščin, ki jih je zatrjevala tožeča stranka, ni upravičevala znižanja navedenega zneska“. Sodišče prve stopnje je v zgoraj navedeni sodbi **Raiffeisen Zentralbank Österreich in drugi proti Komisiji** prav tako presodilo, da ima poleg nadzora nad zakonitostjo odločbe dolžnost presoditi, ali mora izvajati neomejeno pristojnost glede globe, naložene različnim članom kartela. Tako je Sodišče prve stopnje večkrat – po zavrnitvi tožbenega razloga tožečih strank – uveljavilo svojo neomejeno pristojnost, da je potrdilo ustreznost naložene globe.

Sodišče prve stopnje je nazadnje v že omenjeni sodbi **FNCBV in drugi proti Komisiji** ugotovilo, da je Komisija kot olajševalne okoliščine upoštevala po eni strani dejstvo, da je prvič sankcionirala omejevalni sporazum, sklenjen izključno med sindikalnimi združenji glede osnovnih kmetijskih proizvodov, ki je zajemal dva člana v produkcijski verigi, in po drugi strani posebni gospodarski okvir zadeve, in sicer veliko krizo govejega sektorja od leta 2000 naprej, po odkritju novih primerov bolezni norih krav. Zaradi tega je Komisija za 60 % znižala znesek glob, naloženih tožečim strankam. Sodišče prve stopnje ob izvajanju svoje neomejene pristojnosti meni, da to znižanje – čeprav je znatno – ne upošteva dovolj izjemnosti okoliščin obravnavane zadeve. Zato je presodilo, da je primerno globe, naložene tožečim strankam, znižati za 70 % in torej globo znižati še za dodatnih 10 %.

Sodišče prve stopnje je v dveh zadevah preučilo tudi možnost zvišanja globe, ki jo je naložila Komisija.

Tako je Komisija v zgoraj navedeni sodbi **Raiffeisen Zentralbank Österreich in drugi proti Komisiji** Sodišču prve stopnje predlagala, naj zviša globo, naloženo tej banki, ker je ta banka pred Sodiščem prve stopnje prvič izpodbijala obstoj določenega dela sankcioniranih sporazumov. Sodišče prve stopnje je presodilo, da je v zvezi s tem treba ugotoviti, ali je bila Komisija zaradi ravnanja tožeče stranke – proti vsem pričakovanjem, ki bi jih lahko razumno imela na podlagi sodelovanja tožeče stranke v upravnem postopku – dolžna svojo obrambo pred Sodiščem prve stopnje pripraviti in predstaviti tako, da bo osredotočena na izpodbijanje kršitev, glede katerih je v dobri veri menila, da jih tožeča stranka ne bo več prerekala. Sodišče prve stopnje je v obravnavani zadevi odločilo, da zvišanje sankcije ni primerno, in sicer zaradi neznatnega pomena izpodbijanih vprašanj tako z vidika zasnove izpodbijane odločbe kot z vidika priprave Komisijine obrambe, ki ni bila zaradi ravnanja tožeče stranke skoraj nič otežena.

³⁰ Glej tudi zgoraj navedeni sodbi Westfalen Gassen Nederland proti Komisiji in Archer Daniels Midland proti Komisiji, T-329/01, točka 380.

Nasprotno pa je Sodišče prve stopnje v zgoraj navedeni zadevi **Roquette Frères proti Komisiji** zvišalo izpodbijano globo, ki jo je predhodno znižalo. Sodišče prve stopnje je najprej ugotovilo, da globa, naložena tožeči stranki, ne odseva ustrezno njenega položaja na trgu natrijevega glukonata. Čeprav Komisiji ni bilo mogoče ničesar očitati, saj je znesek globe izračunala na podlagi ne dovolj jasnih in ne dovolj nedvoumnih podatkov, ki jih je predložila tožeča stranka, je Sodišče prve stopnje odločilo, da popravi to napako odločbe in torej zniža globo. V nadaljevanju pa je Sodišče prve stopnje globo zvišalo za 5 000 evrov, da bi upoštevalo dejstvo, da je tožeča stranka, ki se je zavedala možnosti, da bi si Komisija ustvarila napačno predstavo, v odgovoru na zahtevo za informacije nepravilno sporočila podatke o svojem prometu. Ker namreč Uredba št. 17 določa možnost, da Komisija naloži globo v znesku med 100 in 5 000 evrov, če to podjetje v odgovoru na zahtevo za informacije predloži napačne informacije, se je Sodišče prve stopnje odločilo upoštevati hudo malomarnost tožeče stranke ter globo zvišalo do najvišjega zneska, določenega s to določbo.

Nazadnje se je Sodišče prve stopnje v isti sodbi izreklo glede načinov izvajanja svoje neomejene pristojnosti: na podlagi te pristojnosti lahko Sodišče prve stopnje pri presoji zneska globe v zvezi z očitki, ki jih navaja tožeča stranka, upošteva dodatne informacije, ki niso bile navedene v izpodbijani odločbi; to presojo je potrdila zgoraj navedena sodba **Raiffeisen Zentralbank Österreich in drugi proti Komisiji**. Vendar se mora – kot je Sodišče prve stopnje navedlo v sodbi **Roquette Frères proti Komisiji** – ta možnost glede na načelo pravne varnosti omejiti na upoštevanje informacij iz obdobja pred sprejetjem izpodbijane odločbe, ki bi jih Komisija lahko poznala, ko je sprejela odločbo. Drugačen pristop bi namreč povzročil to, da bi Sodišče prve stopnje nadomestilo upravo pri presoji vprašanja, za katero uprava še ni bila pozvana, naj ga preuči, kar bi kršilo sistem delitve pristojnosti in institucionalnega ravnovesja med sodno in upravno vejo oblasti.

7. Prispevki na področju nadzora koncentracij

V letu 2006 so bile razglašene tri sodbe, ki se nanašajo na uporabo Uredbe št. 4064/89, ki jo je zdaj nadomestila Uredba št. 139/2004, in še četrta sodba, ki se nanaša na uporabo slednje uredbe³¹.

a) *Pristojnost Komisije na področju nadzora koncentracij*

Uredbi št. 4064/89 in št. 139/2004 se uporabljata le za koncentracije z razsežnostjo Skupnosti, ki je opredeljena na podlagi več pragov prometa, ki zadeva udeležence koncentracije. Dve sodbi, izdani leta 2006, v zvezi s tem podrobno opredeljujeta pristojnost Komisije.

³¹ Uredba Sveta (EGS) št. 4064/89 z dne 21. decembra 1989 o nadzoru koncentracij podjetij (UL L 395, str. 1; popravki v UL 1990, L 257, str. 13), razveljavljena z Uredbo Sveta (ES) št. 139/2004 z dne 20. januarja 2004 o nadzoru koncentracij podjetij (UL L 24, str. 1).

Prvič, v zgoraj navedeni sodbi **Endesa proti Komisiji** so bila navedena merila, na podlagi katerih je treba izračunati promet udeležencev koncentracije, da se preveri njena razsežnost Skupnosti. V tej zadevi je Gas Natural, španska družba, ki posluje v energetske sektorju, španski organ, pristojen za konkurenco, obvestila o svoji nameri, da bo objavila javno ponudbo za odkup vseh kapitalskih deležev Endese, španske družbe, ki v glavnem deluje v sektorju električne energije. Ker je družba Endesa menila, da je imela koncentracija v skladu z Uredbo št. 139/2004 razsežnost Skupnosti, zaradi česar bi morala biti priglašena Komisiji, je pri Komisiji vložila pritožbo, ki pa je bila zavrnjena. Družba Endesa je to odločbo izpodbijala pred Sodiščem prve stopnje, pri čemer je med drugim trdila, da je Komisija njen promet ocenila nepravilno.

Sodišče prve stopnje v svoji sodbi predvsem ugotavlja, da uredba o nadzoru koncentracij izrecno ne določa obveznosti Komisije, da se po uradni dolžnosti prepriča, da vsaka koncentracija, ki ji ni bila priglašena, dejansko nima razsežnosti Skupnosti. Vendar iz sodne prakse izhaja, da mora Komisija, če prejme pritožbo podjetja, ki meni, da ima Komisiji nepriglašena koncentracija tako razsežnost, o tem načeloma odločiti na podlagi svoje pristojnosti. Tako mora načeloma pritožnik dokazati utemeljenost svoje pritožbe, medtem ko je dolžnost Komisije, da izvede skrben in nepristranski pregled pritožb, o katerih odloča, in da obrazloženo odgovori na trditve pritožnikov. Poleg tega Komisija ne more biti zavezana, da se v vsakem primeru po uradni dolžnosti prepriča, da revidirani računovodski izkazi, ki so ji bili predloženi, točno odražajo dejansko stanje, in da izvede preizkus vseh nameranih prilagoditev. Komisija jih mora preizkusiti le, če je opozorjena na posebne težave.

V tej zadevi je družba Endesa zatrjevala zlasti, da bi moral preizkus Komisije glede njenega prometa temeljiti na mednarodnih računovodskih standardih in ne na veljavnih španskih standardih. Sodišče prve stopnje pa Uredbo št. 139/2004 razlaga v tem smislu, da Komisiji nalaga, da se opre na računovodske izkaze podjetij v prejšnjem poslovnem letu, ki so bili pripravljene in revidirane v skladu z veljavno zakonodajo. Pravila, ki so se v obravnavani zadevi uporabljala v Španiji za računovodske izkaze za poslovno leto 2004, pa so bila splošno sprejeta nacionalna računovodska načela in ne mednarodna računovodska načela, ki so se v skladu z Uredbo o uporabi mednarodnih računovodskih standardov začela uporabljati šele v začetku poslovnega leta 2005.

Sodišče prve stopnje je prav tako zavrnilo trditve družbe Endesa, da bi morala Komisija izvesti dve prilagoditvi, od katerih naj bi se ena nanašala na storitve distribucije družbe Endesa in druga na trgovanje s plinom. V tem smislu je Sodišče prve stopnje glede vprašanj o pravni varnosti navedlo, da je treba promet, ki ga je treba upoštevati z namenom ugotovitve organa, pristojnega za odločanje o postopku koncentracije, načeloma opredeliti na podlagi objavljenih letnih računovodskih izkazov. Samo izjemoma, če to utemeljujejo posebne okoliščine, je torej treba izvesti določene prilagoditve, namenjene boljšemu prikazu dejanskega ekonomskega stanja zadevnih podjetij. Sodišče prve stopnje je s tem pritožbo Endese dokončno zavrnilo.

Drugič, zgoraj navedena sodba **Cementbouw Handel & Industrie proti Komisiji** prinaša številna pojasnila glede presoje Komisije v zvezi z enotnostjo koncentracij, ki so bile izvedene na podlagi številnih pravnih transakcij. Tožba je bila vložena zoper odločbo, s katero je Komisija retroaktivno odobrila prevzem skupnega nizozemskega podjetja CVK s

strani nemške skupine Haniel in podjetja Cementbouw Handel & Industrie (oba sta prisotna v trgovini z gradbenim materialom) po zavezi teh dveh podjetij, da prekineta njun pred tem sklenjeni sporazum o skupnem podjetju. Zadeva se je nanašala na kompleksen posel, ki je v bistvu temeljil na dveh skupinah pravno ločenih transakcij, od katerih je bila ena priglášena nizozemskemu organu, pristojnemu za konkurenco, ki jo je nato odobril. V svoji tožbi je družba Cementbouw Handel & Industrie izpodbijala predvsem možnosti, da Komisija več ločenih transakcij opredeli kot en sam posel.

Vendar pa Sodišče prve stopnje sprejema teleološko razlago pojma koncentracije, ki mora ustrezati gospodarski logiki, ki jo zasledujejo stranke. Tako ugotavlja, da se lahko taka koncentracija v smislu Uredbe št. 4064/89 izvede tudi z več formalno ločenimi pravnimi transakcijami, če so te transakcije – zaradi njih eno ali več podjetij prevzame neposreden ali posreden gospodarski nadzor nad dejavnostjo enega ali več drugih podjetij – med seboj tako odvisne, da ene brez drugih ne bi bile izvedene. V tej zadevi je Komisija pravilno ugotovila, da so bile zadevne transakcije medsebojno odvisne.

Poleg tega Komisija ne krši delitve pristojnosti med nacionalnimi organi in organi Skupnosti, pristojnimi za konkurenco, ki jo določa Uredba št. 4064/89, ko preučuje celoto, ki jo skupaj s poznejšo transakcijo predstavlja druga transakcija, ki samostojno ne izpolnjuje meril za koncentracijo z razsežnostjo Skupnosti in jo je odobril nacionalni organ, pristojen za konkurenco. V tem primeru je namreč z gospodarskega vidika umetno obravnavati odobreno transakcijo kot samostojno.

b) *Zaveze, sprejete z namenom spremembe prvotnega načrta koncentracije*

Člen 8(2) Uredbe št. 4064/89 v bistvu določa, da mora Komisija glede na okoliščine primera odobriti načrt koncentracije po spremembi prvotnega načrta, ki jo opravijo udeležena podjetja, če je koncentracija združljiva s skupnim trgom. Komisija lahko torej v odločbi določi pogoje, s katerimi se zagotovi, da podjetja spoštujejo zaveze, ki so jih prevzela zato, da bi bila koncentracija združljiva.

V zadevi, v kateri je bila izdana prej omenjena sodba **Cementbouw proti Komisiji**, Sodišče prve stopnje obravnava občutljivo zvezo med načelom sorazmernosti in svobodo strank, da predlagajo zaveze za celovito reševanje problemov konkurence, ki jih je ugotovila Komisija. Med postopkom preizkusa zadevne koncentracije so stranke, tudi tožeča stranka, predlagale načrt zavez, ki ga je Komisija zavrnila, in nato dokončne zaveze, ki so bile sprejete.

Sodišče prve stopnje je najprej odločilo, da načrt zavez ne omogoča celovite odprave problema konkurence, ki ga je ugotovila Komisija. Glede dokončnih zavez je Sodišče prve stopnje razsodilo, da jih mora Komisija, ker so šle preko cilja vzpostavitve konkurenčnega stanja pred koncentracijo, upoštevati in koncentracijo razglasiti za združljivo s skupnim trgom. Tako Komisija ni imela možnosti, da bi bodisi koncentracijo razglasila za nezdružljivo s skupnim trgom bodisi sprejela odločbo o razglasitvi koncentracije za združljivo s skupnim trgom ob določitvi pogojev, katerih namen je ponovna vzpostavitev konkurenčnega stanja, kakršno je bilo pred koncentracijo, in ki se razlikujejo od tistih, ki so jih predlagale stranke. Zlasti Uredba št. 4064/89 pa ne določa, da bi Komisija svojo razglasitev združljivosti

koncentracije lahko pogojevala z zahtevami, ki jih je naložila enostransko, neodvisno od zavez strank, ki so opravile priglasitev. Tožeča stranka tako v tej zadevi ni mogla uspešno uveljavljati kršitve načela sorazmernosti s strani Komisije, kot tudi ni mogla zatrjevati, da je te zaveze predlagala pod samovoljno prisilo Komisije.

c) *Presoja nastanka skupnega prevladujočega položaja*

V skladu z ustaljeno sodno prakso³² so potrebni trije pogoji, da lahko kot posledica koncentracije nastopi skupni prevladujoči položaj, ki lahko bistveno ovira učinkovito konkurenco na skupnem trgu ali na njegovem znatnem delu. Prvič, trg mora biti dovolj pregleden, da lahko podjetja, ki usklajujejo svoje ravnanje, zadostno nadzirajo, ali se usklajeni ukrepi spoštujejo. Drugič, obstajati mora oblika mehanizma odvracanja v primeru odstopanja. Tretjič, odzivi podjetij, ki so sedanji ali bodoči konkurenti in pri usklajevanju ne sodelujejo, in odzivi kupcev ne smejo ogroziti pričakovanih rezultatov usklajevanja.

V zgoraj navedeni sodbi **Impala proti Komisiji** so navedene obveznosti Komisije v primeru tveganja nastanka skupnega prevladujočega položaja, ko razglasi koncentracijo za združljivo s skupnim trgom. V tej zadevi sta Bertelsmann in Sony, družbi, ki poslujeta na medijskem področju, Komisiji priglasili načrt koncentracije z namenom konsolidacije njenih svetovnih dejavnosti na področju glasbenih posnetkov pod imenom Sony BMG. Komisija je stranki najprej obvestila, da je začasno ugotovila nezdržljivost koncentracije s skupnim trgom, saj naj bi ta okrepila skupni prevladujoči položaj na trgu glasbenih posnetkov. Vendar je po zaslišanju strank koncentracijo odobrila. Impala, mednarodno združenje neodvisnih družb glasbene produkcije, je nato zahtevalo, da Sodišče prve stopnje to odločbo razglasi za nično.

Sodišče prve stopnje v svoji sodbi, opirajoč se na sodno prakso iz zgoraj navedene sodbe *Airtours proti Komisiji*, navaja, da je v okviru Uredbe št. 4064/89 glede tveganja nastanka skupnega prevladujočega položaja Komisija dolžna utemeljiti svojo presojo s prospektivno analizo referenčnega trga, ki zahteva občutljivo napoved o verjetnem razvoju trga in pogojih konkurence. V nasprotju z ugotovitvijo, da ne obstaja tveganje nastanka skupnega prevladujočega položaja, ugotovitev obstoja takega položaja temelji na konkretni analizi stanja v trenutku sprejetja odločbe. Čeprav je res, da so za presojo obstoja skupnega prevladujočega položaja dejansko potrebni tudi trije pogoji, ki jih je določilo Sodišče prve stopnje v sodbi *Airtours proti Komisiji*, pa se jih lahko neposredno ugotovi na podlagi vseh kazalcev in dokazov o znakih, odražanju in pojavih, ki so značilni za obstoj skupnega prevladujočega položaja. Zlasti tesno usklajevanje cen v daljšem obdobju, predvsem če so te višje od cen, ki so običajne v konkurenčnem položaju, bi lahko skupaj z drugimi značilnimi dejavniki skupnega prevladujočega položaja ob neobstoju druge razumne razlage zadostovalo za dokaz obstoja takega položaja, čeprav ne bi bilo neposrednih trdnih dokazov o veliki preglednosti trga, saj se ta v takih okoliščinah lahko domneva. Ker pa se je stranka v tej zadevi omejila na zatrjevanje kršitev pogojev, določenih v sodbi *Airtours proti Komisiji*, se je Sodišče prve stopnje omejilo na obravnavo, ali so bili spoštovani ti pogoji.

³² Sodba Sodišča prve stopnje z dne 6. junija 2002 v zadevi *Airtours proti Komisiji*, T-342/99, Recueil, str. II-2585, točka 62.

Sodišče prve stopnje v obravnavani zadevi glede krepitve prej obstoječega skupnega prevladujočega položaja na trgu glasbenih posnetkov ugotavlja, da se v skladu z odločbo o neobstoju skupnega prevladujočega položaja na tem trgu lahko sklepa na podlagi heterogenosti zadevnega proizvoda, pomanjkljive preglednosti trga in neobstoju povračilnih ukrepov med petimi največjimi družbami, ki so prisotne na trgu. Vendar Sodišče prve stopnje ugotavlja, da trditev, da trgi glasbenih posnetkov niso dovolj pregledni, da bi omogočili skupni prevladujoči položaj, po eni strani ni dovolj pravno utemeljena in po drugi strani vsebuje očitno napako v presoji, saj so dokazi, na katerih temelji, nepopolni, in ne obsegajo vseh upoštevnihih podatkov, ki bi jih morala Komisija upoštevati, ter ne podprejo sklepov, ki iz njih izhajajo. Sodišče prve stopnje poleg tega navaja, da se je Komisija oprla na neobstoje dokaza o izvrševanju povračilnih ukrepov v preteklosti, medtem ko v skladu s sodno prakso zadostuje že obstoječih učinkovitih mehanizmov odvrčanja. Če se družbe uskladijo glede skupne politike, se namreč ni treba zateči k izvrševanju sankcij. V zvezi s tem Sodišče prve stopnje navaja, da kaže, da v tej zadevi obstajajo verodostojna in učinkovita sredstva odvrčanja, predvsem možnost kaznovati glasbeno založbo, ki krši dogovore, z izključitvijo kompilacij. Poleg tega je bil preizkus, ki ga je opravila Komisija, nezadosten, tudi če domnevamo, da je v zvezi s tem ustrezen test ugotovitev, ali so se taka sredstva odvrčanja v preteklosti uporabljala.

Poleg tega je Sodišče prve stopnje glede morebitnega nastanka skupnega prevladujočega položaja po združitvi na trgih glasbenih posnetkov očitalo Komisiji, da je opravila izredno omejen preizkus in da je v svoji odločbi predstavila le nekaj površnih in formalnih stališč o tem. Sodišče prve stopnje meni, da se Komisija pri ugotovitvi, da se s koncentracijo ni tvegalo, da bi nastal skupni prevladujoči položaj, ni mogla opreti na neobstoje preglednosti trga ali na neobstoje dokaza o izvrševanju povračilnih ukrepov v preteklosti, ne da bi storila napako. Preizkus nastanka skupnega prevladujočega položaja namreč temelji na prospektivni analizi, zaradi česar se ne bi smel opirati le na obstoječe stanje. Zato je Sodišče prve stopnje izpodbijano odločbo razglasilo za nično.

C. Državne pomoči

1. Materialnopravne določbe

Člen 87(1) ES določa: „razen če ta pogodba ne določa drugače, je vsaka pomoč, ki jo dodeli država članica, ali kakršna koli vrsta pomoči iz državnih sredstev, ki izkrivlja ali bi lahko izkrivljala konkurenco z dajanjem prednosti posameznim podjetjem ali proizvodnji posameznega blaga, nezdružljiva s skupnim trgom, če prizadene trgovino med državami članicami.“

Kot je potrdilo Sodišče prve stopnje v sodbi **Le Levant 001 in drugi proti Komisiji**³³, morajo biti zato, da je nek ukrep opredeljen kot državna pomoč, izpolnjeni vsi pogoji iz navedene določbe, pri čemer ima Komisija tudi obveznost obrazložitve za vsakega izmed teh pogojev. Zadevna pomoč v tem primeru spada v okvir ukrepov za znižanje davkov za

³³ Sodba Sodišča prve stopnje z dne 22. februarja 2006 v zadevi *Le Levant 001 in drugi proti Komisiji*, T-34/02, ZOdl., str. II-267.

določene čezmorske naložbe, ki izvirajo iz francoskega zakona z dne 11. julija 1986, glede katerega Komisija na podlagi člena 87 ES ni ugovarjala. Pri poslu je šlo za to, da v okviru tega zakona vlagatelji – fizične osebe prek enoosebnih družb z omejeno odgovornostjo (EURL), ki so ustanovljene izključno v ta namen in jih združujejo njihovi solastniški deleži – približno sedem let zagotavljajo financiranje in uporabo potniške ladje za križarjenje Le Levant.

Sodišče prve stopnje v svoji sodbi ugotavlja, da iz izpodbijane odločbe ni mogoče razbrati, kako naj bi zadevna pomoč izpolnjevala tri od štirih pogojev iz člena 87(1) ES. Prvič, Sodišče prve stopnje glede vpliva na trgovino med državami članicami navaja, da Komisija ne opredeli, kako bi lahko zadevna pomoč vplivala na omenjeno trgovino, saj naj bi bila ladja uporabljena v Saint-Pierru in Miquelonu, ki ni del ozemlja Skupnosti. Drugič, Sodišče prve stopnje glede ugodnosti, dodeljene prejemniku pomoči, in selektivnosti te ugodnosti meni, da iz izpodbijane odločbe ni mogoče razbrati, zakaj zadevna pomoč pomeni prednost za zasebne vlagatelje. Tretjič, Sodišče prve stopnje glede učinkov navedene pomoči na konkurenco navaja, da izpodbijana odločba ne vsebuje navedb, na podlagi katerih bi lahko ugotovili, kako in na katerem trgu pomoč vpliva ali bi lahko vplivala na konkurenco. Zaradi te pomanjkljive obrazložitve je Sodišče prve stopnje odločbo Komisije razglasilo za nično.

V zvezi s tem lahko dodamo, da je Sodišče prve stopnje ugotovilo tudi nezadostno ali pomanjkljivo obrazložitev, zaradi česar je v sodbah **Ufex in drugi proti Komisiji, Lucchini proti Komisiji** in **Italija in Wam proti Komisiji**³⁴ izpodbijano odločbo delno oziroma v celoti razglasilo za nično.

Čeprav se je Sodišče prve stopnje v tem letu opredelilo glede več drugih vprašanj sistema državnih pomoči, se na koncu omejujemo na omembo zadeve, v kateri je bila izdana sodba **British Aggregates proti Komisiji**, v kateri je Sodišče prve stopnje obravnavalo, ali lahko nacionalni ukrep selektivno daje prednost izključno določenim podjetjem ali določenim gospodarskim panogam³⁵.

V tej zadevi je Združeno kraljestvo Velika Britanija in Severna Irska vpeljalo ekološko dajatev, s katero je načeloma obdavčena prodaja neobdelanih granulotov – zrnatih materialov prve ekstrakcije, ki se uporabljajo v gradbeništvu – in katere namen je povečati uporabo recikliranih granulotov ali drugih substitutov neobdelanih granulotov, pospeševati njihovo racionalno uporabo in zagotoviti internalizacijo škode za okolje zaradi pridobitve granulotov, ki so zajeti z dajatvijo v skladu z načelom „plača povzročitelj obremenitve“. Ob takem davčnem ukrepu je moralo Sodišče prve stopnje preveriti, ali je Komisija pravilno presodila, da je razlikovanje, uvedeno z obravnavanim

³⁴ Sodbe Sodišča prve stopnje z dne 7. junija 2006 v zadevi Ufex in drugi proti Komisiji, T-613/97, ZOdl., str. II-1531; z dne 19. septembra 2006 v zadevi Lucchini proti Komisiji, T-166/01, še neobjavljena v ZOdl., ter z dne 6. septembra 2006 v zadevi Italija in Wam proti Komisiji, T-304/04 in T-316/04, v pritožbenem postopku, neobjavljena v ZOdl.

³⁵ Sodba Sodišča prve stopnje z dne 13. septembra 2006 v zadevi British Aggregates proti Komisiji, T-210/02 (v pritožbenem postopku, C-487/06 P). Sodba Sodišča prve stopnje z dne 26. januarja 2006 v zadevi Stadtwerke Schwäbisch Hall in drugi proti Komisiji, T-92/02 (v pritožbenem postopku, C-176/06 P), ZOdl., str. II-11, ki obravnava tudi vprašanje selektivnosti pomoči.

ukrepom, nastalo zaradi narave ali splošne sheme celotnega sistema, ki se uporabi. Če se ugotovi, da je razlikovanje utemeljeno z drugimi cilji, kot jih zasleduje celotni sistem, se načeloma šteje, da zadevni ukrep izpolnjuje pogoj selektivnosti, ki je določen v členu 87(1) ES.

Po mnenju Sodišča prve stopnje je okoljska ali ekološka dajatev samostojen davčni ukrep, za katerega sta značilna okoljevarstveni cilj in posebna osnova za odmero. Ta dajatev določa obdavčitev določenih izdelkov ali storitev tako, da je v njihovo ceno vključena škoda za okolje in/ali da poveča konkurenčnost recikliranih proizvodov ter da proizvajalce in potrošnike usmeri k dejavnostim, ki so bolj okolju prijazne. Države članice, ki imajo pristojnost na področju okoljske politike, pa lahko uvajajo sektorske ekološke dajatve, da bi dosegle določene okoljevarstvene cilje. Države članice imajo pri uravnoteženju številnih prisotnih interesov zlasti pravico opredeliti prednostne naloge na področju varstva okolja in s tem določiti izdelke ali storitve, za katere odločijo, da jih obdavčijo z ekološko dajatvijo. Torej načeloma zgolj okoliščina, da ekološka dajatev pomeni poseben ukrep, ki se nanaša na določene posebne izdelke oziroma storitve, in je ni mogoče uvesti v splošni sistem obdavčitve, ki velja za vse podobne dejavnosti s primerljivim vplivom na okolje, ne dopušča sklepanja, da so podobne dejavnosti, ki niso predmet te ekološke dajatve, deležne selektivne ugodnosti. Komisija v tej zadevi ni prekoračila meja svojega pooblastila za odločanje po prostem preudarku, ko je ugotovila, da je področje uporabe zadevnega davka lahko upravičeno z zasledovanjem navedenih okoljevarstvenih ciljev in da zato navedeni davek ne pomeni državne pomoči.

2. Postopkovna vprašanja

a) *Pravica zainteresiranih oseb, da predložijo pripombe*

Sodišče prve stopnje je v dveh sodbah, izdanih leta 2006, vztrajalo pri tem, da mora biti odločba o uvedbi postopka tako natančna, da se tretjim omogoči predstavitev njihovih stališč.

Prvič, Sodišče prve stopnje v že navedeni sodbi **Le Levant 001 in drugi proti Komisiji** določa obveznosti Komisije, ki izhajajo iz člena 88(2) ES glede spoštovanja postopkovnih jamstev oseb, ki jih zadeva odločba, s katero se ugotovi, da nacionalni ukrep ni združljiv s skupnim trgom glede na člen 87(1) ES. Sodišče prve stopnje meni, da opredelitev prejemnika pomoči nujno pomeni „bistvena dejanska in pravna vprašanja“ in jo je treba podati v odločbi o uvedbi postopka, če je to na tej stopnji postopka mogoče, saj bo prav na podlagi take opredelitve Komisija lahko sprejela odločbo o vračilu. Vendar Sodišče prve stopnje ugotavlja, da v odločbi o uvedbi postopka ni bilo namiga, da bi lahko bili vlagatelji prejemniki zatrjevane pomoči, temveč je nasprotno dopuščala razlago, da je bila navedena prejemnica upravljavka solastnine, ki je bila opredeljena kot upravljavka in končna lastnica ladje. Sodišče prve stopnje je na podlagi tega sklepalo, da je s tem, ko zasebni vlagatelji niso imeli možnosti učinkovito podati svojih stališč, Komisija kršila člen 88(2) ES in splošno načelo prava Skupnosti, ki zahteva, da je treba vsaki osebi, v zvezi s katero se lahko sprejme odločba, ki posega v položaj, dati

možnost, da lahko učinkovito predstavi svoje stališče v zvezi z obremenilnimi elementi, na katere je Komisija oprla svojo odločbo.

Drugič, Sodišče prve stopnje je v sodbi **Kuwait Petroleum (Nederland) proti Komisiji**³⁶ navedlo, da Komisija v obvestilu o uvedbi postopka ne more biti zavezana k predložitvi dokončne analize glede zadevne pomoči. Nasprotno, nujno je, da Komisija zadostno opredeli okvir preiskave, da pravica zainteresiranih strank, da predložijo pripombe, ne bi izgubila pomena. V tej zadevi je bil v obvestilu prisoten temeljni koncept, ki omogoča identifikacijo upravičenk, tako da je Komisija v okviru razpoložljivih sredstev pravilno opravila nalogo omogočanja zainteresiranim strankam, da v formalnem postopku preiskave pomoči učinkovito predložijo svoje pripombe.

b) *Navajanje dejstev pred Sodiščem prve stopnje, ki v upravnem postopku pred Komisijo niso bila navedena*

Sodišče prve stopnje je v dveh sodbah, razglašeni v tem letu, dopolnilo svojo novejšo sodno prakso s tem, da je omejilo pravico tožeče stranke, da se pred njim sklicuje na dejstva in dokaze, s katerimi Komisija med upravnim postopkom ni razpolagala³⁷.

Tako je Sodišče prve stopnje v sodbi **Schmitz-Gotha Fahrzeugwerke proti Komisiji**³⁸ razsodilo, da se tožeča stranka, ki ni sodelovala v upravnem postopku, ne more sklicevati na podatke, s katerimi Komisija med upravnim postopkom ni bila seznanjena, čeprav je bila tožeča stranka omenjena po imenu kot upravičenka do zadevne pomoči in je Komisija pozvala nemške organe in morebitne zainteresirane stranke, naj predložijo določene dokaze. Ko je Komisija zainteresiranim osebam že omogočila, da predložijo koristne pripombe, ji namreč ni mogoče očitati, da ni upoštevala morebitnih dejstev, ki bi ji bila lahko predložena med upravnim postopkom, a ji niso bila, ker Komisija po uradni dolžnosti in na podlagi domneve ni zavezana ugotavljati, kateri podatki bi ji lahko bili predloženi.

Sodišče prve stopnje je v sodbi **Ter Lembeek proti Komisiji**³⁹ enako ugotovilo, da se je tožeča stranka ne glede na to, da je bila dobro seznanjena z začetkom formalnega postopka preiskave in nujnostjo ter pomembnostjo dejstva, da posreduje določene informacije, odločila, da ne bo sodelovala pri tem postopku, vendar pa ni trdila, da odločba o uvedbi ni bila dovolj obrazložena, da bi ji omogočala učinkovito izvrševanje njenih pravic. V teh okoliščinah se tožeča stranka pred Sodiščem prve stopnje prvič ni

³⁶ Sodba Sodišča prve stopnje z dne 31. maja 2006 v zadevi Kuwait Petroleum (Nederland) proti Komisiji, T-354/99, ZOdl., str. II-1475.

³⁷ Sodbi Sodišča prve stopnje z dne 14. januarja 2004 v zadevi Fleuren Compost proti Komisiji, T-109/01, Recueil, str. II-127, točki 50 in 51, ter z dne 11. maja 2005 v zadevi Saxonia Edelmetalle in Zemag proti Komisiji, T-111/01 in T-133/01, točke od 67 do 70, ZOdl., str. II-1579.

³⁸ Sodba Sodišča prve stopnje z dne 6. aprila 2006 v zadevi Schmitz-Gotha Fahrzeugwerke proti Komisiji, T-17/03, ZOdl., str. II-1139.

³⁹ Sodba Sodišča prve stopnje z dne 23. novembra 2006 v zadevi Ter Lembeek proti Komisiji, T-217/02, še neobjavljena v ZOdl.

mogla sklicevati ne na informacije, ki Komisiji niso bile poznane v trenutku sprejetja izpodbijane odločbe, ne na tožbeni razlog, ki je utemeljen samo s podatki, ki Komisiji v trenutku sprejetja izpodbijane odločbe niso bili poznani, saj je ta nedopusten.

c) *Razumen rok*

V zadevi, v kateri je bila izdana sodba **Asociación de Estaciones de Servicio de Madrid in Federación Catalana de Estaciones de Servicio proti Komisiji**⁴⁰ je predhodna preiskava, določena v členu 88(3) ES, trajala skoraj 28 mesecev. Sodišče prve stopnje je presodilo, da ob tem, da je treba v smislu člena 88(3) ES razumno trajanje postopka preiskave presojati glede na okoliščine vsake posamezne zadeve, v zadevi ne količina dokumentov, ki sta jih tožeči stranki predložili Komisiji, ne druge okoliščine zadeve ne utemeljujejo trajanja predhodne preiskave, ki jo je izvedla Komisija. Ker pa tožeči stranki nista dokazali obstoja drugih okoliščin, samo dejstvo, da je bila odločba sprejeta po poteku razumnega roka, po mnenju Sodišča prve stopnje ne zadostuje za nezakonitost odločbe, ki jo je sprejela Komisija. Sodišče je zato ničnostno tožbo zavrnilo.

D. Znamka Skupnosti

Tudi v tem letu so bile odločitve v zvezi z Uredbo Sveta (ES) št. 40/94⁴¹ zelo številne. Število rešenih zadev v zvezi z znamkami (90) predstavlja 20 % vseh zaključenih zadev Sodišča prve stopnje v letu 2006.

1. Absolutni razlogi za zavrnitev registracije

Od skupaj osmih sodb, v katerih se je meritorno odločalo v zadevah v zvezi z absolutnimi razlogi za zavrnitev registracije, je Sodišče prve stopnje dvakrat razveljavilo izpodbijani akt⁴². Sodna praksa v letu 2006 glede absolutnih razlogov za zavrnitev se nanaša predvsem na neobstoj razlikovalnega učinka in na opisni značaj (člen 7(1)(b) in (c) Uredbe št. 40/94). Za opisno oziroma brez razlikovalnega učinka so bili na primer ugotovljeni oblika plastične steklenice za pijače, začimbe in tekočo hrano; znak „WEISSE SEITEN“, med drugim za določene nosilce zapisov in papirne proizvode, ter podolgovata oblika, ki spominja na predeno ali zvitek za določene prehranske proizvode⁴³.

⁴⁰ Sodba Sodišča prve stopnje z dne 12. decembra 2006 v zadevi Asociación de Estaciones de Servicio de Madrid in Federación Catalana de Estaciones de Servicio proti Komisiji, T-95/03, še neobjavljena v ZOdl.

⁴¹ Uredba Sveta (ES) št. 40/94 z dne 20. decembra 1993 o znamki Skupnosti (UL 1994, L 11, str. 1).

⁴² Sodbi Sodišča prve stopnje z dne 4. oktobra 2006 v zadevi Freixenet proti UUNT (Znak v obliki črne mat polirane steklenice), T-188/04, in v zadevi Freixenet proti UUNT (Oblika bele brušene steklenice), T-190/04, še neobjavljeni v ZOdl.

⁴³ Sodbe Sodišča prve stopnje z dne 15. marca 2006 v zadevi Develey proti UUNT (Oblika plastične steklenice), T-129/04 (v pritožbenem postopku, C-238/06 P), ZOdl., str. II-811, z dne 16. marca 2006 v zadevi Telefon & Buch proti UUNT – Herold Business Data (Weisse Seiten), T-322/03, ZOdl., str. II-835, in z dne 31. maja 2006 v zadevi De Waele proti UUNT (Oblika klobase), T-15/05, ZOdl., str. II-1511.

2. Relativni razlogi za zavrnitev registracije

Letošnja sodna praksa se je v zvezi s tem ponovno izkazala za zelo bogato. Omenimo lahko na primer podrobnosti o razmerju med razlikovalnim učinkom in ugledom v sodbi **Vitakraft-Werke Wührmann proti UUNT – Johnson’s Veterinary Products (VITACOAT)** ali o presoji *ratione temporis* konflikta med znamkama v sodbi **MIP Metro proti UUNT – Tesco Stores (METRO)**⁴⁴. Tu bomo posebej predstavili zgolj dve novosti, in sicer pojem „družina znamk“ in obseg varstva, ki ga daje resna in dejanska uporaba znamke.

a) Pojem „družina znamk“

Sodišče prve stopnje je v sodbi **Ponte Finanziaria proti UUNT – Marine Enterprise Projects (BAINBRIDGE)** natančno določilo pomen pojma „družina znamk“ za presojo verjetnosti zmede⁴⁵. V tej zadevi je tožeča stranka zatrjevala, da prejšnje znamke, za katere je bil značilen skupen besedni element („bridge“), pomenijo „družino znamk“ ali „serijo znamk“. Po njenem mnenju bi lahko taka okoliščina ustvarila objektivno verjetnost zmede. Po mnenju Sodišča prve stopnje pa je treba, čeprav Uredba št. 40/94 ne vsebuje pojma „serija znamk“, verjetnost zmede presojati celovito, upoštevajoč vse upoštevne dejavnike v zadevi. Dodalo pa je, da tak upoštevni dejavnik za presojo obstoja verjetnosti zmede pomeni dejstvo, da ugovor zoper prijavo znamke Skupnosti temelji na več prejšnjih znamkah in da so te znamke take, da jih je mogoče obravnavati, kot da so del iste „serije“ oziroma „družine“ znamk. To je možno v primeru, da bodisi v celoti ponazarjajo isti razlikovalni element z dodatkom figurativnega ali besednega elementa, ki jih medsebojno razlikuje, bodisi je zanje značilna ponovitev iste predpone ali pripone, ki izhaja iz originalne znamke. V teh primerih je namreč verjetnost zmede ustvarjena zaradi možnosti povezovanja med prijavljeno znamko in prejšnjimi znamkami, ki so del serije, če je prijavljena znamka prejšnjim tako podobna, da lahko potrošnika zavede, da je prijavljena znamka del iste serije in da so proizvodi, ki jih označuje, istega trgovskega ali sorodnega porekla kot proizvodi, ki jih zajemajo prejšnje znamke.

Vendar je Sodišče prve stopnje to rešitev omejilo na primere, v katerih sta pogoja izpolnjena kumulativno. Prvič, imetnik serije prejšnjih registracij mora priskrbeti dokaz o uporabi vseh znamk, ki pripadajo seriji, ali vsaj o uporabi števila znamk, ki lahko sestavljajo „serijo“. Drugič, poleg podobnosti znamkam, ki pripadajo seriji, mora imeti prijavljena znamka tudi lastnosti, ki jo lahko ločijo od serije. Sodišče prve stopnje navaja, da to na primer ni mogoče, če se skupni element prejšnjih serijskih znamk v prijavljeni znamki uporabi v drugačnem položaju od tega, v kakršnem se navadno pojavlja v znamkah, ki pripadajo seriji, ali s pomensko drugačno vsebino. V tej zadevi je Sodišče prve stopnje ugotovilo, da vsaj prvi od obeh pogojev ni bil izpolnjen, saj je tožeča stranka dokazala prisotnost na trgu le za dve prejšnji znamki iz navedene serije.

⁴⁴ Glej sodbi Sodišča prve stopnje z dne 12. julija 2006 v zadevi Vitakraft-Werke Wührmann proti UUNT – Johnson’s Veterinary Products (VITACOAT), T-277/04, in z dne 13. septembra 2006 v zadevi MIP Metro proti UUNT – Tesco Stores (METRO), T-191/04 (v pritožbenem postopku, C-493/06 P), še neobjavljeni v ZOdI.

⁴⁵ Sodba Sodišča prve stopnje z dne 23. februarja 2006 v zadevi Ponte Finanziaria proti UUNT – Marine Enterprise Projects (BAINBRIDGE), T-194/03 (v pritožbenem postopku, C-234/06 P), ZOdI., str. II-445.

b) *Obseg varstva na podlagi resne in dejanske uporabe znamke*

Člen 15(1) Uredbe št. 40/94 določa: „če v obdobju petih let po registraciji imetnik ni začel resno in dejansko uporabljati znamke Skupnosti v Skupnosti za blago ali storitve, za katere jo je registriral, ali če je bila takšna uporaba prekinjena v obdobju petih zaporednih let, se za znamko Skupnosti uporabljajo sankcije iz te uredbe, razen če obstajajo upravičeni razlogi za neuporabo.“ Drugi odstavek tega člena določa, da resna in dejanska uporaba pomeni tudi uporabo znamke Skupnosti v obliki, ki se glede na obliko, v kateri je bila registrirana, razlikuje v elementih, ki ne spreminjajo razlikovalnega značaja znamke.

Poleg tega v skladu s členom 43(2) Uredbe št. 40/94 velja, da mora imetnik prejšnje znamke Skupnosti, ki je vložil pisni ugovor, če tako zahteva prijavitelj, priskrbeti dokaz o tem, da se je v obdobju petih let pred datumom objave znamke Skupnosti prejšnja znamka Skupnosti resno in dejansko uporabljala v Skupnosti za blago ali storitve, za katere je registrirana in ki jih imetnik navaja kot razlog za ugovor, ali da obstajajo razlogi za neuporabo pod pogojem, da je bila prejšnja znamka Skupnosti na ta dan registrirana vsaj pet let. V skladu z isto določbo tudi velja, da če se je prejšnja znamka Skupnosti uporabljala le za del blaga ali storitev, za katere je registrirana, se za namene preizkusa ugovora šteje, da je registrirana le za ta del blaga ali storitev. Tretji odstavek člena 43 Uredbe št. 40/94 razširja uporabo teh načel na primere prejšnjih nacionalnih znamk.

V zgoraj navedeni sodbi **Ponte Finanziaria proti UUNT** se je moralo Sodišče prve stopnje opredeliti glede trditve tožeče stranke, ki je temeljila na pojmu „obrambne znamke“. Ta pojem v italijanskem pravu omogoča ureditev izjeme od pravila razveljavitve znamke zaradi neuporabe, če je imetnik neuporabljanje znamke obenem imetnik druge znamke ali več drugih podobnih znamk, ki so v veljavi, od katerih se vsaj ena uporablja za označbo istih proizvodov ali storitev.

Vendar je Sodišče prve stopnje presodilo, da je pojem „obrambne znamke“ nepoznan v sistemu varstva znamke Skupnosti, ki kot bistven pogoj za priznanje pravic iz znamk določa dejansko uporabo znaka v trgovini z zadevnim blagom ali storitvami. Sodišče prve stopnje je v zvezi s tem navedlo, da obrambne registracije niso „upravičeni razlogi“ za neuporabo iz člena 43(2) Uredbe št. 40/94. Ta pojem se namreč nanaša na obstoj ovir glede uporabe znamke ali na okoliščine, v katerih bi se gospodarsko izkoriščanje znamke, upoštevajoč vse pomembne okoliščine v zadevi, izkazalo za izredno potratno. Tako je lahko na primer, če nacionalna ureditev nalaga omejitve glede trženja proizvodov, označenih z znamko. Nasprotno pa to ne velja pri nacionalni določbi, ki omogoča registracijo znakov kot znamk, ki zaradi svoje izključno obrambne naloge zoper druge znake, ki se bodo gospodarsko izkoriščali, niso namenjeni za uporabo v trgovini.

Možnost, da imetnik znamke dokaže resno in dejansko uporabo znamke s tem, da predloži dokaz o uporabi v trgovini v obliki, ki se nekoliko razlikuje od oblike, v kateri je bila opravljena registracija, nič bolj ne zajema pojma „obrambne znamke“. Po mnenju Sodišča prve stopnje je namen člena 15(2)(a) Uredbe št. 40/94 dejansko omogočiti imetniku znamke, da pri njenem gospodarskem izkoriščanju izvede spremembe glede znaka, ki brez spremenjenega razlikovalnega učinka omogočajo boljše prilagajanje zahtevam trgovine in oglaševanja zadevnega blaga in storitev. Področje uporabe *ratione materiae* te

določbe je treba šteti za omejeno na situacije, v katerih znak, ki ga konkretno uporablja imetnik znamke, pomeni obliko, v kateri se ista znamka gospodarsko izkorišča. Nasprotno ta določba imetniku registrirane znamke ne dovoljuje, da se izogne obveznosti, ki mu nalaga uporabo te znamke, tako da se sklicuje na pravico uporabe podobne znamke, ki je predmet druge registracije.

3. Obličnostna in postopkovna vprašanja

Iz funkcionalne kontinuitete med oddelki Urada za usklajevanje na notranjem trgu (znamke in modeli) (UUNT) izhaja, da mora v zadevah, za katere velja člen 74(1) Uredbe št. 40/94 (v postopku v zvezi z relativnimi razlogi za zavrnitev registracije določa omejitve preizkusa na zahtevani ukrep in na dejstva, dokaze in navedbe, ki so jih podale stranke), odbor za pritožbe svojo odločbo utemeljiti z vsemi dejanskimi in pravnimi elementi, ki jih je zadevna stranka predložila bodisi v postopku pred enoto, ki je odločala na prvi stopnji, bodisi v postopku s pravnim sredstvom z edino izjemo iz člena 74(2) Uredbe št. 40/94 (in sicer možnosti, da UUNT spregleda dejstva, na katera se stranke niso sklicevale, ali dokaze, ki jih zadevne stranke niso predložile v ustreznem času)⁴⁶.

Sodišče prve stopnje je v tem letu nadaljevalo z določanjem obsega svoje sodne prakse s podrobno opredelitvijo predmeta preizkusa, ki ga mora opraviti odbor za pritožbe z dejanskega in pravnega vidika.

Sodišče prve stopnje je po eni strani glede presoje dejstev s strani odbora za pritožbe v sodbah **La Baronia de Turis proti UUNT – Baron Philippe de Rothschild (LA BARONNIE)** in **Caviar Anzali proti UUNT – Novomarket (Asetra)** presodilo, da lahko odbor za pritožbe izvršuje katerokoli pooblastilo v pristojnosti oddelka, ki je izdal odločbo, zoper katero je bila vložena pritožba, in da se njegov preizkus nanaša na celoten spor, kakršen je v trenutku, ko odloča⁴⁷. Ker tako nadzor odborov za pritožbe ni omejen na nadzor zakonitosti izpodbijane odločbe, temveč devolutivnost pravnega sredstva v pritožbenem postopku obsega novo presojo spora v celoti, morajo odbori za pritožbe v celoti ponovno preizkusiti prvotno vlogo in upoštevati dokaze, ki so jim bili predloženi v ustreznem času. Sodišče prve stopnje je tako razsodilo, da čeprav odstavek 2 člena 74 Uredbe št. 40/94 UUNT daje možnost, da ne upošteva dokazov, ki jih zadevne stranke niso predložile „v ustreznem času“, pa je ta pojem treba razlagati v okviru postopka pred odborom za pritožbe, kot da se nanaša na rok za vložitev pritožbe in na roke, ki so določeni med zadevnim postopkom. Ta pojem se uporablja v okviru vsakega postopka, ki poteka pred UUNT, tako da potek rokov, ki jih je za predložitev dokazov določil prvostopenjski organ, ne vpliva na vprašanje, ali so ti bili pred odborom za pritožbe predloženi „v ustreznem času“. Odbor za pritožbe je tako zavezan upoštevati dokaze, ki so mu predloženi, ne glede na to, ali so ti bili predloženi pred oddelkom za ugovore ali ne. Tako v tej zadevi predložitev spornih dokumentov v smislu člena 74(2) Uredbe št. 40/94 ni mogla biti obravnavana kot prepozna, saj so bili

⁴⁶ Sodba Sodišča prve stopnje z dne 23. septembra 2003 v zadevi Henkel proti UUNT – LHS (UK) (KLEENCARE), T-308/01, Recueil, str. II-3253, točka 32.

⁴⁷ Sodbi Sodišča prve stopnje z dne 10. julija 2006 v zadevi La Baronia de Turis proti UUNT – Baron Philippe de Rothschild (LA BARONNIE), T-323/03, in z dne 11. julija 2006 v zadevi Caviar Anzali proti UUNT – Novomarket (Asetra), T-252/04, še neobjavljeni v ZDl.

dokumenti predloženi v prilogi k izjavi pred odborom za pritožbe v roku štirih mesecev, ki ga določa člen 59 Uredbe št. 40/94.

Sodišče prve stopnje je kljub temu razsodilo, da je treba preučiti posledice te zmotne uporabe prava, pri čemer kršitev postopka nima za posledico delne ali celotne razveljavitve odločbe, razen če se ugotovi, da bi bila odločba brez te nepravilnosti vsebinsko drugačna. V tej zadevi je Sodišče prve stopnje, sklicujoč se na to, da s svojo presojo ne sme nadomestiti presoje zadevnih elementov s strani UUNT, menilo, da se ne more izključiti, da so dokazi, ki jih je odbor za pritožbe nezakonito zavrnil, lahko takšni, da bi spremenili vsebino izpodbijane odločbe. Zato je izpodbijano odločbo razveljavilo⁴⁸.

Sodišče prve stopnje je po drugi strani glede pravnega preizkusa, ki ga mora opraviti odbor za pritožbe, v sodbi **DEF-TEC Defense Technology proti UUNT – Defense Technology (FIRST DEFENSE AEROSOL PEPPER PROJECTOR)** razsodilo, da ta preizkus načeloma ni izključno omejen na pritožbene razloge stranke, ki je vložila pritožbo⁴⁹. Zato mora odbor za pritožbe, tudi če stranka, ki je vložila tožbo, ni navajala posebnega tožbenega razloga, kljub temu z vidika vseh upoštevanih dejstev in dokazov preizkusiti, ali je bila lahko odločba, ki je predmet pritožbe, zakonito sprejeta ali ne. V tej zadevi je tožeča stranka pred Sodiščem prve stopnje zahtevala razveljavitve odločbe oddelka za ugovore, ker na njej ni bilo podpisov. Sodišče je razsodilo, da čeprav ta tožbeni razlog ni bil navajan pred odborom za pritožbe in ob domnevi, da je podana kršitev obličnostnih pravil, ki se uporabijo, bi ga moral odbor za pritožbe preučiti po uradni dolžnosti.

Sodišče prve stopnje je v tem letu prav tako s postopkovnega vidika načelo še vprašanje dokazov, na katere se lahko sklicuje pred njim zoper odločbo odbora za pritožbe.

Sodišče prve stopnje se je v zgoraj navedeni sodbi **Vitakraft-Werke Wührmann proti UUNT** tako pri zavzetju stališča, da dejstva, na katera se stranka sklicuje pred Sodiščem prve stopnje, pa se nanje ni predhodno sklicevala pred organi UUNT, lahko vplivajo na zakonitost odločbe odbora za pritožbe le, če bi jih bil UUNT dolžan upoštevati po uradni dolžnosti, oprlo na svojo sodno prakso. Ker člen 74(1) Uredbe št. 40/94 določa, da je v postopku o relativnih razlogih za zavrnitev registracije preizkus UUNT omejen na zahtevani ukrep ter na dejstva, dokaze in navedbe, ki so jih podale stranke, UUNT ni dolžan po uradni dolžnosti upoštevati dejstev, ki jih stranke niso navajale. S takimi dejstvi zato ni mogoče izpodbijati zakonitosti odločbe odbora za pritožbe.

Nasprotno je Sodišče prve stopnje v sodbi **Armacell proti UUNT – nmc (ARMAFOAM)** razsodilo, da dejstvo, da se je v obravnavani zadevi stranka pred oddelkom za ugovore strinjala s tem, da bi lahko bili zadevni proizvodi morebiti enaki, in je nato pred odborom za pritožbe izjavila, da vprašanja podobnosti proizvodov ni mogoče obravnavati zaradi domnevne razlike, ki ločuje nasprotujoča si znaka, nikakor nima za posledico, da UUNT ni dolžan obravnavati vprašanja, ali so proizvodi, ki so označeni z zadevnimi znamkami,

⁴⁸ Za vsebinsko podobno analizo glej zgoraj navedeno sodbo Torre Muga.

⁴⁹ Sodba Sodišča prve stopnje z dne 6. septembra 2006 v zadevi DEF-TEC Defense Technology proti UUNT – Defense Technology (FIRST DEFENSE AEROSOL PEPPER PROJECTOR), T-6/05, še neobjavljena v ZODl.

podobni ali enaki⁵⁰. Taka okoliščina torej nima za posledico, da ta stranka nima pravice, da pred Sodiščem prve stopnje v mejah pravnega in dejanskega okvira spora pred odborom za pritožbe izpodbija ugotovitve tega odbora glede tega vprašanja.

E. Dostop do dokumentov

V tem letu sta bili razglašeni le dve sodbi, ki sta obravnavali zavrnitev dostopa do dokumentov glede na Uredbo št. 1049/2001⁵¹. Ti dve sodbi pa sta Sodišču prve stopnje vendarle omogočili, da je opredelilo obseg izjem, ki temeljijo na varstvu namena inšpekcije in preiskave ter na varstvu sodnih postopkov.

Sodišče prve stopnje je po eni strani v sodbi **Technische Glaswerke Ilmenau proti Komisiji** o zavrnitvi prošnje za dostop do dokumentov v zvezi z državnimi pomočmi odločilo, da zgolj dejstvo, da Komisija navaja, da bi lahko dostop škodoval potrebnemu dialogu med Komisijo, državo članico in podjetji, glede katerih poteka preiskava, ne dokazuje obstoja posebnih okoliščin, ki upravičujejo, da se ne opravi konkreten in posamičen preizkus dokumentov, do katerih je bil zaprosen dostop.

Po drugi strani se je Sodišče prve stopnje v sodbi **Franchet in Byk proti Komisiji** ukvarjalo z zavrnitvijo dostopa do različnih dokumentov OLAF in notranje revizijske službe Komisije. O teh dokumentih so bili obveščeni francoski in luksemburški sodni organi v okviru preiskave o nepravilnostih, ki naj bi bile zagrešene v okviru Eurostata. Osumljenca v tej zadevi sta bili tožeči stranki.

Sodišče prve stopnje je po tem, ko je spomnilo, da je treba izjeme od načela dostopa do dokumentov institucij razlagati in uporabljati restriktivno, preučilo, kako je Komisija uporabila te izjeme, in sicer izjeme na podlagi varstva sodnih postopkov in namena inšpekcije, preiskave in revizije.

Glede prve izjeme je Sodišče prve stopnje menilo, da naj v okoliščinah te zadeve Komisija ne bi mogla sprejeti, da so bili različni dokumenti, ki jih je poslal OLAF, pripravljeni izključno za sodni postopek. Ukrepi, ki jih pristojni nacionalni organi ali institucije sprejmejo v zvezi s poročili in informacijami, ki jih pošlje OLAF, namreč sodijo v izključno in nedeljeno pristojnost teh organov in povsem mogoče je, da obvestilo OLAF nacionalnim organom ali instituciji ne privede do uvedbe sodnega postopka na nacionalni ravni ali disciplinskega ali upravnega postopka na ravni Skupnosti. Spoštovanje nacionalnih postopkovnih predpisov je zadostno zagotovljeno, če se institucija prepriča, da razkritje dokumentov ne krši nacionalnega prava. OLAF bi se v primeru dvoma moral posvetovati z nacionalnim sodiščem in bi moral dostop zavrniti le, če bi nacionalno sodišče nasprotovalo razkritju omenjenih dokumentov.

⁵⁰ Sodba Sodišča prve stopnje z dne 10. oktobra 2006 v zadevi Armacell proti UUNT – nmc (ARMAFOAM), T-172/05, še neobjavljena v ZOdI.

⁵¹ Uredba Evropskega parlamenta in Sveta (ES) št. 1049/2001 z dne 30. maja 2001 o dostopu javnosti do dokumentov Evropskega parlamenta, Sveta in Komisije (UL L 145, str. 43). Sodbi Sodišča prve stopnje z dne 6. julija 2006 v zadevi Franchet in Byk, T-391/03 in T-70/04, in z dne 14. decembra 2006 v zadevi Technische Glaswerke Ilmenau proti Komisiji, T-237/02, še neobjavljeni v ZOdI.

Glede druge izjeme na podlagi varstva namena inšpekcije, preiskave in revizije je Sodišče prve stopnje presodilo, da ta izjema velja samo, če bi lahko razkritje obravnavanih dokumentov ogrozilo dokončanje zadevnih inšpekcij, preiskav ali revizij. Torej je treba preveriti, ali so inšpekcije in preiskave, ki bi jih razkritje zahtevanih dokumentov lahko ogrozilo, ob sprejetju izpodbijanih odločb še potekale in ali so trajale razumno dolgo. Komisija v tej zadevi ni napačno uporabila prava in ni kršila pooblastila za odločanje po prostem preudarku, ko je menila, da je treba ob sprejetju prve izpodbijane odločbe dostop do dokumentov, poslanih francoskim in luksemburškim organom, zavrniti zato, ker bi njihovo razkritje škodovalo varstvu namena inšpekcij, preiskav in revizij. Kljub temu pa se izkaže, da se je OLAF glede nekaterih njegovih sporočil Komisiji opredelil *in abstracto*, ne da bi v pravno zadostni meri dokazal, da bi razkritje teh dokumentov povzročilo konkretno škodo varstvu namena inšpekcij, preiskav in revizij in da se uporabljena izjema dejansko nanaša na vse informacije, vsebovane v teh dokumentih. Odločba o zavrnitvi dostopa do teh dokumentov je bila zato razglašena za nično.

Na koncu je treba navesti, da so bila v sodbi **Kallianos proti Komisiji** pri odločanju v okviru tožbe, ki jo je uradnik vložil zoper odločbo o odtegljaju od njegove plače, o tožbenem razlogu pomanjkljive transparentnosti⁵² uporabljena načela, ki izhajajo iz Uredbe št. 1049/2001. V tej zadevi je tožeča stranka zahtevala dostop do mnenja pravne službe Komisije, ki se je nanašalo nanjo. Čeprav tožeča stranka ni vložila prošnje na podlagi Uredbe št. 1049/2001, je bilo v skladu s sodno prakso v zvezi s to ureditvijo odločeno, da je Komisija delno kršila pravico tožeče stranke do vpogleda v spis. Vendar pa Sodišče prve stopnje odločbe Komisije ni razglasilo za nično, ker zavrnitev razkritja zadevnih pravnih mnenj ni škodila obrambi tožeče stranke.

F. Skupna zunanja in varnostna politika (SZVP) – Boj proti terorizmu

Sodišče prve stopnje je v tem letu razglasilo tri sodbe na področju boja proti terorizmu⁵³. Prvi dve dopolnjujeta načela, postavljena v sodbi Yusuf in Al Barakaat International Foundation proti Svetu in Komisiji ter v sodbi Kadi proti Svetu in Komisiji⁵⁴, medtem ko tretja spada v nov pravni okvir.

Varnostni svet Združenih narodov je po terorističnih napadih 11. septembra 2001 sprejel več resolucij, s katerimi je vse države članice Organizacije združenih narodov (OZN) pozval k zamrznitvi sredstev in drugih finančnih virov oseb in subjektov, povezanih s talibani,

⁵² Sodba Sodišča prve stopnje z dne 17. maja 2006 v zadevi Kallianos proti Komisiji, T-93/04 (v pritožbenem postopku, C-323/06 P), še neobjavljena v ZOdl.

⁵³ Sodbi Sodišča prve stopnje z dne 12. julija 2006 v zadevi Ayadi proti Svetu, T-253/02 (v pritožbenem postopku, C-403/06 P), še neobjavljena v ZOdl., ter v zadevi Hassan proti Svetu in Komisiji, T-49/04 (v pritožbenem postopku, C-399/06 P), še neobjavljena v ZOdl., in sodba Sodišča prve stopnje z dne 12. decembra 2006 v zadevi Organizacija Mudžahidov iranskega ljudstva proti Svetu, T-228/02, še neobjavljena v ZOdl.

⁵⁴ Sodbi Sodišča prve stopnje z dne 21. septembra 2005 v zadevi Yusuf in Al Barakaat International Foundation proti Svetu in Komisiji, T-306/01 (v pritožbenem postopku, C-45/05 P), ZOdl., str. II-3533, ter z dne 21. septembra 2005 v zadevi Kadi proti Svetu in Komisiji, T-315/01 (v pritožbenem postopku, C-402/05 P), ZOdl., str. II-3649.

Osamo bin Ladnom in mrežo Al-Kaida. Varnostni svet je odboru za sankcije naložil, naj identificira zadevne osebe in posodoblja seznam teh oseb. Skupnost je te resolucije uveljavila z uredbami Sveta, ki odredijo zamrzitev sredstev zadevnih oseb in subjektov. Slednji so bili vpisani na seznam, ki ga Komisija redno pregleduje, in sicer na podlagi posodobitev, ki jih opravi odbor za sankcije. Države lahko s soglasjem odbora za sankcije iz humanitarnih razlogov dovolijo odstopanja od zamrznitve sredstev. V skladu s posebnim postopkom je s posredovanjem države, v kateri zadevna oseba prebiva ali katere državljan je, odboru za sankcije mogoče predložiti zahtevo za izbris s seznama.

Chafiq Ayadi, tunizijski državljan s prebivališčem v Dublinu (Irska), in Faraj Hassan, libijski državljan, zaprt v zaporu v Brixtonu (Združeno kraljestvo), sta bila vpisana na zadevni seznam Skupnosti. Sodišču prve stopnje sta predlagala, naj razglasi ničnost tega ukrepa, Sodišče prve stopnje pa je v dveh sodbah, ki sta bili izdani v zvezi s tem, pojasnilo več vprašanj glede postopka zamrznitve sredstev.

V zgoraj navedeni sodbi **Ayadi proti Svetu** je Sodišče prve stopnje potem, ko je spomnilo, da zamrznitev sredstev, ki je predvidena z izpodbijano uredbo, ne krši splošno priznanih temeljnih človekovih pravic (*ius cogens*), priznalo, da je tak ukrep posebej oster. Kljub temu je dodalo, da pomembnost ciljev, ki jih zasledujejo zadevni predpisi, upravičuje take negativne posledice, in da zamrznitev sredstev zadevnim posameznikom ne onemogoča, da bi glede na okoliščine imeli zadovoljivo osebno, družinsko in socialno življenje. Zlasti jim ni prepovedano opravljati poklicne dejavnosti, upoštevajoč seveda, da je prejetje dohodkov od te dejavnosti urejeno s predpisi.

Sodišče prve stopnje glede postopka izbrisa s seznama ugotavlja, da navodila odbora za sankcije in izpodbijana uredba Sveta določajo, da ima posameznik pravico, da s posredovanjem vlade države, v kateri prebiva ali katere državljan je, odboru za sankcije predloži predlog za ponovni preizkus njegovega primera. To pravico torej zagotavlja tudi pravni red Skupnosti. V okviru preizkusa takega predloga so države članice dolžne spoštovati temeljne pravice zadevnih oseb, če to ne ovira dobrega izvrševanja njihovih obveznosti na podlagi listine Združenih narodov. Države članice morajo zlasti v največji možni meri zagotavljati, da imajo zadevne osebe možnost učinkovito predstaviti svoje stališče pred pristojnimi nacionalnimi organi. Države članice ne morejo zavrniti uvedbe postopka ponovnega preizkusa zgolj iz razloga, da zadevna oseba ne more predložiti točnih in upoštevanih podatkov, pri čemer se slednja ni mogla seznaniti z natančnimi razlogi, ki so upravičevali njeno vključitev na seznam, ker so ti razlogi zaupni. Države članice so prav tako dolžne poskrbeti za to, da se primer zadevnih oseb predloži odboru za sankcije brez zamude, nepristransko in korektno, če je to objektivno upravičeno glede na predložene upoštevne podatke.

Končno lahko zadevne osebe na nacionalnih sodiščih vložijo tožbo zoper zavrnitev s strani pristojnega nacionalnega organa, da bi njihov primer predložil odboru za sankcije v ponovni preizkus, pri čemer je morebiti podana zloraba. Nujnost, da se zagotovi polno učinkovanje prava Skupnosti, lahko nacionalno sodišče privede do tega, da po potrebi ne upošteva nacionalnega pravila – kot je pravilo, ki izključuje sodni nadzor nad zavrnitvijo nacionalnih organov, da zagotovijo svojim državljanom diplomatsko zaščito –, ki ovira izvrševanje te pravice. V tej zadevi je Sodišče prve stopnje menilo, da morata C. Ayadi in F. Hassan imeti pravico, da na podlagi nacionalnega prava sprožita sodni postopek, če imata namen izpodbijati zatrjevano nekorektno ravnanje irskih in britanskih organov do njiju.

Zgoraj navedena sodba **Organizacija Mudžahidov iranskega ljudstva proti Svetu** se prav tako nanaša na boj proti terorizmu, vendar spada v drug pravni okvir, iz katerega izhajajo drugačna načela. Varnostni svet Združenih narodov je 28. septembra 2001 sprejel resolucijo, s katero je vse države članice OZN pozval k boju z vsemi sredstvi proti terorizmu in njegovemu financiranju, zlasti k zamrznitvi sredstev oseb in subjektov, ki izvršujejo ali nameravajo izvršiti teroristična dejanja. Ta resolucija se od resolucij v zgoraj navedenih sodbah Yusuf in Al Barakaat International Foundation proti Svetu in Komisiji, Kadi proti Svetu in Komisiji, Ayadi proti Svetu in Hassan proti Svetu in Komisiji razlikuje v tem, da identifikacijo oseb, katerih sredstva je treba zamrzniti, opravijo države. V Skupnosti je bila ta resolucija uveljavljena zlasti z dvema skupnima stališčema in uredbo Sveta, ki so bili sprejeti 27. decembra 2001 in odredajo zamrznitev sredstev oseb in subjektov, vpisanih na seznam, ki ga je Svet pripravil in ga redno posodablja⁵⁵. Svet je s skupnim stališčem in sklepom z dne 2. maja 2002 posodobil seznam zadevnih oseb in subjektov, v katerega je vključil zlasti Organizacijo Mudžahidov iranskega ljudstva (OMIL)⁵⁶. Po tem je Svet sprejel več skupnih stališč in sklepov o posodobitvi zadevnega seznama, ki je še zmeraj vseboval OMIL. Slednja je na Sodišče prve stopnje vložila tožbo za razglasitev ničnosti teh skupnih stališč in sklepov v delih, kjer se nanašajo nanjo.

Sodišče v sodbi ugotavlja, da so nekatere temeljne pravice in jamstva, zlasti pravica do obrambe, obveznost obrazložitve in pravica do učinkovitega sodnega varstva, načeloma polno zagotovljene v okviru sprejetja sklepa Skupnosti o zamrznitvi sredstev na podlagi zadevne uredbe. Sodišče prve stopnje glede pravice do obrambe razlikuje med to zadevo in zadevami, v katerih sta bili izdani sodba Yusuf in Al Barakaat International Foundation proti Svetu in Komisiji ter sodba Kadi proti Svetu in Komisiji. Ker je bila v tej zadevi namreč konkretna določitev oseb in subjektov, katerih sredstva je treba zamrzniti, prepuščena presoji članic OZN, ta opredelitev spada v izvajanje izvirne pristojnosti, ki z vidika prava OZN vključujejo diskrecijsko presojo Skupnosti. V teh okoliščinah mora Svet načeloma v celoti spoštovati pravico zadevnih oseb do obrambe.

Sodišče prve stopnje, ki je nato določilo obseg teh pravic in jamstev ter njihove omejitve v okviru sprejetja ukrepa Skupnosti o zamrznitvi sredstev, je najprej odločilo, da splošno načelo spoštovanja pravice do obrambe ne zahteva, da bi moral Svet, ko je sprejemal prvotni sklep o zamrznitvi sredstev, zaslišati zadevne osebe, saj naj bi imel ta sklep učinek presenečenja. To načelo pa po drugi strani zahteva, da se elementi, na katerih temelji sklep o zamrznitvi sredstev, razen če temu nasprotujejo nujni varnostni razlogi Skupnosti ali varnostni razlogi njenih držav članic ali razlogi v zvezi z vodenjem njihovih mednarodnih odnosov, sporočijo v največjem možnem obsegu bodisi sočasno ali takoj, ko je to mogoče po sprejetju takega sklepa. Z enako izjemo je treba zadevnim osebam pred sprejetjem vsakega poznejšega sklepa o ohranitvi zamrznitve sredstev omogočiti, da učinkovito uveljavljajo svoja stališča.

Z enako izjemo se mora obrazložitev prvotnega ali poznejšega sklepa o zamrznitvi sredstev vsaj posebej in konkretno nanašati na okoliščine, katerih posledica je zamrznitev sredstev,

⁵⁵ Skupno stališče 2001/930/SZVP o boju proti terorizmu (UL L 344, str. 90), Skupno stališče 2001/931/SZVP o uporabi posebnih ukrepov za boj proti terorizmu (UL L 344, str. 93), ter Uredba (ES) št. 2580/2001 o posebnih omejevalnih ukrepih za nekatere osebe in subjekte zaradi boja proti terorizmu (UL L 344, str. 70).

⁵⁶ Skupno stališče 2002/340/SZVP o posodobitvi Skupnega stališča 2001/931 (UL L 116, str. 75), in Sklep 2002/334/ES o izvedbi člena 2(3) Uredbe št. 2580/2001 in razveljavitvi Sklepa 2001/927/ES (UL L 116, str. 33).

in sicer zlasti na natančne podatke ali dejstva iz spisa, ki dokazujejo, da je sklep glede zadevnih oseb sprejel pristojni organ države članice. Obrazložitev mora zajemati tudi razloge, na podlagi katerih je Svet v okviru svoje diskrecijske pravice presodil, da je treba zoper zadevne osebe sprejeti tak ukrep.

Pravica do učinkovitega sodnega varstva je zagotovljena s pravico zadevnih oseb, da proti sklepu, s katerim je bila odrejena ali ohranjena zamrznitev njihovih sredstev, vložijo tožbo na Sodišče prve stopnje. Glede na široko polje proste presoje, ki ga ima Svet na tem področju, se mora nadzor Sodišča prve stopnje nad zakonitostjo takih sklepov omejiti na preverjanje spoštovanja pravil glede postopka, obrazložitve, pravilnost ugotovljenega dejanskega stanja, očitne napake pri presoji dejstev in zlorabo pooblastil.

Sodišče prve stopnje, ki je v obravnavani zadevi uporabilo ta načela, poudarja, da upoštevni predpisi izrecno ne predvidevajo nobenega postopka obveščanja o obremenilnih okoliščinah in zaslišanja zadevnih oseb, bodisi pred sprejetjem ali ob sprejetju prvotnega sklepa o zamrznitvi njihovih sredstev bodisi v okviru sprejetja poznejših sklepov o ohranitvi zamrznitve sredstev, z namenom, da bi se njihovo ime izbrisalo s spornega seznama. Sodišče prve stopnje nato ugotavlja, da pred vložitvijo tožbe OMIL sploh niso bile sporočene okoliščine, ki so privedle do zamrznitve sredstev. Niti prvotni sklep o zamrznitvi sredstev niti poznejši sklepi o ohranitvi zamrznitve teh sredstev ne omenjajo natančnih podatkov ali okoliščin iz spisa, ki bi dokazovali, da je sklep, ki upravičuje vključitev te organizacije na sporni seznam, sprejel pristojni nacionalni organ. Sodišče prve stopnje iz tega zaključuje, da je Svet kršil obveznost obrazložitve. Zato je Sodišče prve stopnje izpodbijani sklep v delu, ki se nanaša na OMIL, razglasilo za ničnega.

II. *Odškodninski spori*

A. **Pogoji za dopustnost odškodninske tožbe**

Odškodninska tožba na podlagi člena 288, drugi odstavek, ES je samostojno pravno sredstvo, ki se od ničnostne tožbe razlikuje v tem, da njen namen ni odprava določenega ukrepa, ampak povračilo škode, ki jo je povzročila institucija. Posebnost odškodninske tožbe je, da jo je treba razglasiti za nedopustno, če je njen namen v resnici umik akta, ki je postal dokončen, kar bi imelo v primeru, da bi ji bilo ugodeno, za posledico odpravo pravnih učinkov zadevnega akta. Sodna praksa je določila, da je to zlasti podano, ko je cilj odškodninske tožbe plačilo zneska, katerega višina je enaka dajatvam, ki jih je plačala tožeča stranka pri izvajanju akta, ki je postal dokončen⁵⁷.

V zadevi, v kateri je bila izdana sodba **Danzer proti Svetu**⁵⁸, sta tožeči stranki vložili odškodninsko tožbo za povračilo škode, za katero trdita, da je bila povzročena zaradi denarnih kazni, ki so jima jih naložili pristojni avstrijski organi na podlagi nacionalnega

⁵⁷ Sodba Sodišča z dne 26. februarja 1986 v zadevi Krohn proti Komisiji, 175/84, Recueil, str. 753, točke 30, 32 in 33.

⁵⁸ Sodba Sodišča prve stopnje z dne 21. junija 2006 v zadevi Danzer proti Svetu, T-47/02, ZOdl., str. II-1779.

prava, s katerim sta bili preneseni dve direktivi o usklajevanju predpisov o družbah⁵⁹. Stranki se sicer nista sklicevali na nobeno škodo, ki ne bi bila posledica samih učinkov, ki so neposredno in izključno izhajali iz izvršitve teh odločb o denarnih kaznih. Sodišče prve stopnje je iz tega sklepalo, da sta tožeči stranki s pomočjo njune odškodninske tožbe želeli doseči učinke, ki bi pomenili razglasitev ničnosti navedenih odločb, ki so jih izdali nacionalni organi, ki so za to pristojni, zaradi česar je njuna tožba nedopustna.

Sodišče prve stopnje je prišlo do tega sklepa na podlagi več preudarkov glede ureditve pravnih sredstev po pravu Skupnosti. Odločilo je, da ob predpostavki, da bi bilo mogoče šteti, da nacionalne odločbe o denarnih kaznih neposredno izvirajo iz zadevnih direktiv, in da imata tožeči stranki interes za ugotovitev nezakonitost teh direktiv, njuna odškodninska tožba ni primeren okvir za ta namen. V sistemu pravnih sredstev, ki je določen v Pogodbi, je primerno pravno sredstvo to, da se pri nacionalnem sodišču, pri katerem je bilo vloženo pravno sredstvo zoper te odločbe, predlaga, naj se Sodišču predloži vprašanje za predhodno odločanje za presojo veljavnosti spornih določb. V zvezi s tem je Sodišče prve stopnje zanimalo vsakršno upoštevnost dejstva, da so nacionalna sodišča, ki obravnavajo zadevo, zavrnila njuna predloga v tej smeri. Sodišče prve stopnje dejansko navaja, da brez poseganja v morebitno odgovornost zadevne države članice⁶⁰ sodna praksa Sodišča ne priznava absolutne obveznosti predložitve vprašanja za predhodno odločanje⁶¹. Sodišče prve stopnje je torej presodilo, da ni pristojno, da v okviru odškodninske tožbe presoja o primernosti zavrnitve avstrijskih sodišč, da bi vložila predlog za sprejetje predhodne odločbe o veljavnosti spornih določb teh direktiv. Po mnenju Sodišča prve stopnje bi dopustnost odškodninske tožbe tožečim strankam omogočila, da bi obšle zavrnitev predlogov za razglasitev ničnosti nacionalnih odločb o denarnih kaznih, ki so jih izdala nacionalna sodišča, ki so za to edina pristojna, in dejstvo, da so ta sodišča zavrnila, da bi zadevo predložila Sodišču, kar bi škodilo načelu sodnega sodelovanja, ki je temeljno za postopek predhodnega odločanja.

B. Dopustnost predlogov, katerih namen je odreditev

V sodbi **Galileo proti Komisiji**⁶² se je Sodišče prve stopnje opredelilo o dopustnosti predlogov, katerih namen je bil, da bi v okviru odškodninske tožbe prišlo do prenehanja domnevno protipravnih ravnanj Komisije. V tej zadevi so tožeče stranke, ki so imetnice več znamk Skupnosti z znakom Galileo, izpodbijale rabo tega izraza v zvezi s projektom sistema satelitske radionavigacije s strani Komisije in Sodišču prve stopnje predlagale, naj Komisiji prepove rabo tega izraza. Komisija se je sklicevala na nedopustnost tega predloga, pri

⁵⁹ Prva direktiva Sveta 68/151/EGS z dne 9. marca 1968 o uskladitvi zaščitnih ukrepov za varovanje interesov družbenikov in tretjih oseb, ki jih države članice zahtevajo od gospodarskih družb v skladu s členom [48, drugi odstavek, ES], zato da se oblikujejo zaščitni ukrepi z enakim učinkom v vsej Skupnosti (UL L 65, str. 8); Četrta direktiva Sveta 78/660/EGS z dne 25. julija 1978 o letnih računovodskih izkazih posameznih vrst družb, ki temelji na členu [44(2)(g) ES] (UL L 222, str. 11).

⁶⁰ Sodba Sodišča z dne 30. septembra 2003 v zadevi Köbler, C-224/01, Recueil, str. I-10239.

⁶¹ Sodbi Sodišča z dne 6. oktobra 1982 v zadevi CILFIT, 283/81, Recueil, str. 3415, točka 21, in z dne 22. oktobra 1987 v zadevi Foto-Frost, 314/85, Recueil, str. 4199, točka 14.

⁶² Sodba Sodišča prve stopnje z dne 10. maja 2006 v zadevi Galileo International Technology in drugi proti Komisiji, T-279/03 (v pritožbenem postopku, C-325/06 P), ZOdl., str. II-1291.

čemer je trdila, da Pogodba ES sodišču Skupnosti ne daje take pristojnosti, kar velja tudi v okviru odškodninskega spora.

Sodišče prve stopnje je kljub temu menilo, da je sodišče Skupnosti na podlagi člena 288, drugi odstavek, ES in člena 235 ES pristojno, da Skupnosti naloži vse oblike nadomestila, ki so v skladu s splošnimi načeli, ki so skupna pravnim ureditvam držav članic na področju nepogodbene odgovornosti, vključno z, glede na okoliščine primera, restitucijo v obliki odredbe, da se nekaj stori ali opusti. Vendar Direktiva 89/104⁶³ na področju znamk izvaja harmonizacijo, ki daje imetniku znamke pravico, „da tretjim osebam prepove“ njeno uporabo. Sodišče prve stopnje je iz tega sklevalo, da enako varstvo imetnika znamke določajo splošna načela, ki so skupna državam članicam, tako da sodišče Skupnosti načeloma ne sme izključiti Skupnosti iz ustreznega postopkovnega ukrepa, ker so institucije Skupnosti dolžne ravnati v skladu s celotnim pravom Skupnosti, ki vključuje tudi sekundarno pravo.

C. Vzročna zveza

Za nepogodbeno odgovornost Skupnosti, bodisi za zakonito bodisi za protipravno ravnanje, je potrebno, da obstaja vzročna zveza med škodljivim dejstvom in nastalo škodo⁶⁴. V sodbah **Abad Pérez in drugi proti Svetu in Komisiji** in **É.R. in drugi proti Svetu in Komisiji**⁶⁵ je Sodišče prve stopnje opredelilo pojem vzročne zveze v okviru tožb, ki so jih vložili španski rejci in posredne žrtve – nasledniki petih oseb, umrlih v Franciji, ki so zahtevali odškodnino za domnevno utrpelo škodo zaradi ravnanj oziroma opustitev Sveta in Komisije glede širjenja bolezni norih krav in nove različice bolezni Creutzfeldt-Jakob v Evropi.

V tem okviru je Sodišče prve stopnje zlasti navedlo, da je treba na področju, kot je zdravje živali in ljudi, vzročno zvezo med ravnanjem in škodo dokazati na podlagi analize iztožljivega ravnanja institucij glede na obstoječa znanstvena dognanja v tistem trenutku. Poleg tega je v primerih, ko je vedenje, ki domnevno povzroči zatrjevano škodo, v bistvu opustitev, zlasti potrebna gotovost, da je bila navedena škoda dejansko posledica očitane opustitve in da ob drugačnem ravnanju toženih institucij ne bi nastala. Sodišče prve stopnje, ki se je oprlo zlasti na ta načela, je na koncu odločilo, da ni bilo dokazano, da je domnevno nezakonita dejanja in opustitve Sveta in Komisije mogoče šteti za zanesljiv in neposreden vzrok zatrjevane škode. Ni bilo namreč dokazano, da zadevna škoda ne bi nastala, če bi toženi instituciji sprejeli ali bi bili že predčasno sprejeli ukrepe, za katere so jima tožeče stranke očitale, da bi jih morali sprejeti.

⁶³ Prva direktiva Sveta 89/104/EGS z dne 21. decembra 1988 o približevanju zakonodaje držav članic v zvezi z blagovnimi znamkami (UL 1989, L 40, str. 1).

⁶⁴ Glede odgovornosti za nezakonito ravnanje glej zlasti sodbo Sodišča z dne 5. marca 1996 v zadevi Brasserie du pêcheur in Factortame, C-46/93 in C-48/93, Recueil, str. I-1029, točka 51; glede odgovornosti, če ni takega ravnanja, glej sodbo Sodišča prve stopnje z dne 14. decembra 2005 v zadevi FIAMM in FIAMM Technologies proti Svetu in Komisiji, T-69/00 (v pritožbenem postopku, C-120/06 P), točka 160, ZOdl., str. II-5393.

⁶⁵ Sodbi Sodišča prve stopnje z dne 13. decembra 2006 v zadevi Abad Pérez in drugi proti Svetu in Komisiji, T-304/01, in É.R. in drugi proti Svetu in Komisiji, T-138/03, še neobjavljeni v ZOdl.

D. Odgovornost za nezakonito ravnanje

V skladu z ustaljeno sodno prakso je na področju odgovornosti Skupnosti za škodo, povzročeno posameznikom s kršitvijo prava Skupnosti, ki se pripisuje instituciji ali organu Skupnosti, priznana pravica do odškodnine, če so izpolnjeni trije pogoji, in sicer, da je kršeno pravno pravilo, katerega namen je podelitev pravic posameznikom, da je kršitev dovolj resna in da obstaja neposredna vzročna zveza med kršitvijo obveznosti storilca dejanja in škodo, ki je nastala oškodovancem⁶⁶. Sodišče prve stopnje je v dveh zadevah določilo, kaj je pravno pravilo, katerega cilj je podelitev pravic posameznikom.

Prvič, v že navedeni sodbi **Camós Grau proti Komisiji** je Sodišče prve stopnje odločilo, da je pravilo nepristranskosti, ki je obvezno za institucije pri izpolnjevanju takih nalog preiskave, kot so dodeljene OLAF, poleg splošnega interesa namenjeno varstvu zadevnih oseb, katerim daje subjektivno pravico zahtevati, da se zagotovi spoštovanje ustreznih zagotovil⁶⁷. Torej je treba šteti, da je namen tega pravila podelitev pravic posameznikom. V tej zadevi je bila kršitev tega pravila s strani OLAF resna in očitna. Poleg tega je obstajala neposredna vzročna zveza med to kršitvijo in škodo, ki jo je utrpela tožeča stranka, in sicer napad na njeno čast in njen poklicni ugled ter motene življenjske razmere. Sodišče prve stopnje je torej M. Camósu Grauu prisodilo odškodnino v višini 10 000 evrov.

Drugič, v sodbi **Tillack proti Komisiji** je Sodišče prve stopnje spomnilo, da je že odločilo, da načelo dobrega upravljanja samo po sebi ne daje pravic posameznikom⁶⁸. Vendar pa Sodišče prve stopnje navaja, da velja drugače, če je to načelo odraz posebnih pravic, kot so pravica, da se zadeve posameznika obravnavajo nepristransko, pravično in v razumnem roku, pravica do izjave, pravica vpogleda v spis ali pravica do obrazložitve odločb v smislu člena 41 Listine Evropske unije o temeljnih pravicah⁶⁹.

E. Odgovornost, kadar ravnanje ni nezakonito

Kot je leta 2005 odločilo Sodišče prve stopnje v sestavi velikega senata, člen 288, drugi odstavek, ES posameznikom pod določenimi pogoji omogoča, da jim sodišče Skupnosti prisodi odškodnino, čeprav povzročitelj škode ni ravnal nezakonito⁷⁰. Leta 2006 se je Sodišče prve stopnje večkrat izreklo o tem sistemu odgovornosti. Predstavljena bosta dva primera.

⁶⁶ Glej zlasti zgoraj navedeno sodbo *Brasserie du pêcheur in Factortame*, točka 51.

⁶⁷ Sodba Sodišča prve stopnje z dne 6. aprila 2006 v zadevi *Camós Grau proti Komisiji*, T-309/03, ZOdl., str. II-1173.

⁶⁸ Sodba Sodišča prve stopnje z dne 4. oktobra 2006 v zadevi *Tillack proti Komisiji*, T-193/04, ki navaja sodbo Sodišča prve stopnje z dne 6. decembra 2001 v zadevi *Area Cova in drugi proti Svetu in Komisiji*, T-196/99, Recueil, str. II-3597, točka 43.

⁶⁹ Listina Evropske unije o temeljnih pravicah, razglašena 7. decembra 2000 v Nici (UL 2000, C 364, str. 1).

⁷⁰ Zgoraj navedena sodba *FIAMM in FIAMM Technologies proti Svetu in Komisiji*, točke od 158 do 160.

Prvič, Sodišče prve stopnje je v zgoraj navedeni sodbi **Galileo proti Komisiji** opozorilo, da Skupnost, kadar ne obstaja nezakonito ravnanje, odgovarja zgolj, če je nastala neobičajna in posebna škoda. Škoda se šteje za neobičajno, kadar presega meje gospodarskih tveganj, povezanih z dejavnostmi v zadevnem sektorju. V tej zadevi je bilo odločeno, da škode, povzročene z uporabo izraza za označitev projekta s strani institucije Skupnosti, ni mogoče obravnavati, kot da presega meje tveganj, povezanih z uporabo tega izraza v zvezi z znamkami, ker se je imetnik znamke z značilnostmi pojma, izbranega z zgledovanjem po priimku slavnega italijanskega matematika, fizika in astronoma, prostovoljno izpostavil tveganju, da bi kdo drug lahko zakonito, torej brez poseganja v njegove pravice iz znamke, svoj projekt poimenoval z istim znamenitim imenom.

Drugič, Sodišče prve stopnje je v sodbi **Masdar proti Komisiji**⁷¹ priznalo možnost, da se tožeča stranka sklicuje na neupravičeno obogatitev in poslovodstvo brez naročila, da bi dosegla nepogodbeno odgovornost institucij, čeprav te niso ravnale nezakonito. Povod za to zadevo je bila podizvajalska pogodba, ki jo je tožeča stranka podpisala z družbo, ki je imela pogodbo s Komisijo. Ker ta družba tožeči stranki ni nakazala plačila, se je slednja obrnila na Komisijo, ki je prav tako zavrnila neposredno plačilo. Tožeča stranka je zato vložila odškodninsko tožbo, s katero je zatrjevala, da je Komisija kršila nekatera načela nepogodbene odgovornosti, ki jih priznava veliko držav članic.

Sklicevala se je zlasti na civilnopravna zahtevka na podlagi neupravičene obogatitve (institut *de in rem verso*) in poslovodstva brez naročila (institut *negotiorum gestio*).

Sodišče prve stopnje je po tem, ko je spomnilo, da Skupnost lahko odgovarja tudi, kadar ne obstaja nezakonito ravnanje, ugotovilo, da je namen zahtevkov, ki temeljijo na neupravičeni obogatitvi ali poslovodstvu brez naročila, da bi bili v posebnih okoliščinah civilnega prava vir nepogodbene obveznosti obogatenega oziroma poslovodje, da praviloma povrne bodisi neupravičeno prejeto bodisi škodo poslovodji. Torej tožbenih razlogov, ki izhajajo iz neupravičene obogatitve in poslovodstva brez naročila, ki jih je navedla tožeča stranka, ni mogoče zavrniti samo zato, ker ni izpolnjen pogoj nezakonitosti ravnanja institucije. Sodišče prve stopnje je prav tako navedlo, da je sodišče Skupnosti že imelo priložnost uporabiti določena načela povračila neupravičeno plačanih zneskov, zlasti na področju neupravičene obogatitve, katere prepoved predstavlja splošno načelo prava Skupnosti, in sklenilo, da je treba preveriti, ali so v obravnavani zadevi izpolnjeni pogoji za tožbo zaradi neupravičene obogatitve ali pogoji za tožbo, ki temelji na poslovodstvu brez naročila.

Sodišče prve stopnje je v zvezi s tem spomnilo na načine izvrševanja teh zahtevkov v skladu s splošnimi načeli, ki so skupna državam članicam, in sicer, prvič, da teh zahtevkov ni mogoče postaviti, če korist obogatenega ali poslovodje izhaja iz pogodbe ali iz zakonske dolžnosti, in drugič, da je take zahtevke mogoče splošno uporabiti le podredno, in sicer, kadar prikrajšana oseba za pridobitev tega, kar se ji dolguje, nima na voljo drugega zahtevka. V tej zadevi je na podlagi tega odločilo, da tožbeni razlogi tožeče stranke niso utemeljeni.

⁷¹ Sodba Sodišča prve stopnje z dne 16. novembra 2006 v zadevi Masdar proti Komisiji, T-333/03, še neobjavljena v ZOdl.

III. Predlogi za izdajo začasne odredbe

Predsedniku Sodišča prve stopnje je bilo v tem letu predloženih 25 vlog za izdajo začasne odredbe, kar pomeni rahel porast v primerjavi s številom vlog (21), predloženih v prejšnjem letu. Leta 2006 je sodnik, pristojen za izdajo začasne odredbe, rešil 24 zadev in dvakrat ugodil predlogoma za izdajo začasne odredbe s sklepoma **Globe proti Komisiji in Romana Tabacchi proti Komisiji**⁷².

Sklep **Globe proti Komisiji** je nadaljevanje sklepa, izdanega leta 2005 v zadevi **Deloitte proti Komisiji**⁷³, vendar je bilo v nasprotju z odločitvijo v slednji zadevi predlogu za izdajo začasne odredbe ugodeno. Tožeča stranka je v tej zadevi predlagala odložitev izvršitve odločbe Komisije, s katero je ta zavrnila njeno ponudbo v postopku javnega razpisa za blago, namenjeno določenim državam Srednje Azije.

Najprej je glede pogoja obstoja *fumus boni juris* sodnik, pristojen za izdajo začasne odredbe, odločil, da eden od razlogov, ki jih je navedla tožeča stranka, pomeni resen dvom v zakonitost javnega naročila. Nato je preizkusil, ali je nujno izdati predlagani sklep o odlogu izvršitve, in ugotovil, da ni pristojen, da bi prejudiciral ukrepe, ki bi jih Komisija sprejela zaradi morebitne izvršitve sodbe o razglasitvi ničnosti. Kljub temu je dodal, da splošno načelo pravice do popolnega in učinkovitega sodnega varstva pomeni, da se lahko upravičencem zagotovi začasno varstvo, če je potrebno za polno učinkovitost bodoče končne odločbe, da bi se izognilo praznini v sodnem varstvu, ki ga zagotavljajo sodišča Skupnosti. Torej je treba preizkusiti, ali bi po morebitni sodbi o razglasitvi ničnosti možnost Komisije, da organizira nov postopek javnega razpisa, omogočila povrniti škodo, ki jo zatrjuje tožeča stranka, in v primeru nikalnega odgovora presoditi, ali bi bilo slednji mogoče povrniti škodo.

V tej zadevi je bilo malo verjetno, da bi Komisija v primeru morebitne sodbe o razglasitvi ničnosti, ki bi bila verjetno razglašena po izvršitvi pogodbe, organizirala nov postopek javnega razpisa. Sodnik, pristojen za izdajo začasne odredbe, je torej preizkusil, ali bi se družbi Globe lahko povrnila škoda za izgubljeno možnost skleniti pogodbo, ki bi bila predmet postopka javnega razpisa Skupnosti. Čeprav je bila ta možnost zelo resna, jo je bilo zelo težko oziroma nemogoče kvantitativno opredeliti, zaradi česar je bilo nemogoče z natančnostjo, ki se zahteva, oceniti škodo, ki je posledica njene izgube. Ker škode ni bilo mogoče dovolj natančno izraziti v številkah, jo je bilo treba oceniti za zelo težko povračljivo. Predsednik Sodišča prve stopnje je prav tako menil, da je bila navedena škoda huda glede na posebne okoliščine te zadeve in značilnosti trga, na katerem poslujeta tožeča stranka in podjetje, ki mu je bilo naročilo oddano.

Končno je sodnik, pristojen za izdajo začasne odredbe, ob tehtanju prisotnih interesov opomnil, da obstajajo tehtni razlogi za ugotovitev, da je Komisija ravnala nezakonito. Poleg tega, upoštevajoč odškodnino, ki jo lahko izbrani ponudnik uveljavlja od Komisije pri

⁷² Sklepa predsednika Sodišča prve stopnje z dne 20. julija 2006 v zadevi Globe proti Komisiji, T-114/06 R, in z dne 13. julija 2006 v zadevi Romana Tabacchi proti Komisiji, T-11/06 R, še neobjavljena v ZOdl.

⁷³ Sklep predsednika Sodišča prve stopnje z dne 20. septembra 2005 v zadevi Deloitte Business Advisory proti Komisiji, T-195/05 R, Recueil, str. II-3485.

pristojnem sodišču, se tehtanje interesov ne more nagibati v korist izbranega ponudnika, in to v škodo tožeče stranke. Komisija poleg tega ne more uveljavljati nobenega interesa, ki bi lahko spremenil to presojo, tudi če bi sodnik, pristojen za izdajo začasne odredbe, odredil zadržanje izvršitve oddaje naročila.

V sklepu **Romana Tabacchi proti Komisiji** se je predsednik Sodišča prve stopnje opredelil o predlogu podjetja za oprostitev obveznosti, da se zagotovi bančna garancija kot pogoj za to, da se globe, ki mu je bila naložena, ne izterja takoj. Sodnik, ki je odločal o predlogu za izdajo začasne odredbe, je ugotovil, da v obravnavani zadevi obstajajo izjemne okoliščine, ki upravičujejo delno odložitev obveznosti tožeče stranke, da se zagotovi bančna garancija. Tožeča stranka je namreč poleg obstoja *fumus boni juris* dokazala, da sta bila njen negotov gospodarski položaj in položaj njenih delničarjev tista, na katerih so temeljile zavrnitve nekaterih bank, da odobrijo zahtevano garancijo. Pri tehtanju interesov je sodnik, pristojen za izdajo začasne odredbe, menil tudi, da finančni interesi Komisije ne bi bili boljše varovani, če bi se z izvršbo odločbe začelo takoj, saj naj ne bi bilo verjetno, da bi lahko pridobila znesek, ki bi ustrezal globi. Tudi v tem primeru so bili odrejeni začasni ukrepi.

Na koncu naj omenimo dejstvo, da je v zadevi, v kateri je bila izdana sodba **Endesa proti Komisiji**⁷⁴, že omenjena v zvezi z nadzorom koncentracij, tožeča stranka vložila predlog za izdajo začasne odredbe, katerega namen je bil, da se naloži odložitev izvršitve odločbe Komisije, ki je zavrnila pritožbo družbe Endesa⁷⁵. Sodnik, pristojen za izdajo začasne odredbe, je v svojem sklepu spomnil, da je treba nujnost zadevnega predloga presojati glede na potrebo, da se sprejme začasna odločitev z namenom, da stranki, ki predlaga izdajo začasne odredbe, ne bi nastala huda in nepopravljiva škoda. Taka škoda bi lahko nastala zlasti stranki, ki predlaga izdajo začasne odredbe. V zvezi s tem se je družba Endesa med drugim sklicevala na tveganje, da bi ob neobstoju začasnega ukrepa družba Gas Natural prevzela nadzor in začela z njenim razbitjem, škodo, ki bi vplivala tudi na njene delničarje. Vendar se po mnenju sodnika, pristojnega za izdajo začasne odredbe, družba Endesa iz razloga nujnosti ne more učinkovito sklicevati na škodo, ki naj bi bila povzročena njenim delničarjem, saj so ti ločene pravne osebe. Glede škode, ki naj bi nastala družbi Endesa, predsednik Sodišča prve stopnje ugotavlja, da je hipotetična, saj je odvisna od objave in ugodnega izida ponudbe za prevzem, katere uspeh na tej stopnji ni dokazan. Na koncu je sodnik, pristojen za izdajo začasne odredbe, menil, da v vsakem primeru ni dokazano, da pravna sredstva, ki jih predvideva špansko pravo, družbi Endesa ne omogočajo, da bi se izognila hudi in nepopravljivi škodi, ki jo navaja. Predsednik Sodišča prve stopnje je zato predlog za izdajo začasne odredbe zavrnil.

⁷⁴ Sodba Sodišča prve stopnje z dne 14. julija 2006 v zadevi Endesa proti Komisiji, T-417/05, še neobjavljena v ZOdI.

⁷⁵ Sklep predsednika Sodišča prve stopnje z dne 1. februarja 2006 v zadevi Endesa proti Komisiji, T-417/05 R, ZOdI., str. II-18.